

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ

LEGIONÁŘSKÝ

2/2014

směr

Válečný hrdina generál Jaroslav Klemeš se loučil v Ležákách

Široká veřejnost si v neděli 22. června 2014 připomněla 72. výročí vyhlazení osady Ležáky. Východočeské obce, která byla nacisty zlikvidována 24. června 1942 jako odplata za pomoc paraskupině Silver A.

Šlo o vysílačku Libuše, kterou obsluhoval radista skupiny Jiří Potůček. Vysílal ze strojovny lomu Hluboká u Dachova v těsném sousedství Ležáků a od konce května 1942 ji obsluhoval v ležáckém mlýně Jindřicha Švandy. Po zásahu gestapa byla ve středu 24. června 1942 tato obce nacisty doslova vyhlazena. Nedaleko pardubického Zámečku pak bylo zavražděno nacisty třicet čtyři ležáckých obyvatel, osmnáct žen a šestnáct mužů. Dalších sedm lidí z osady a více než čtyřicet spolupracovníků parašutistů zastřelili nacisté 25. června a 2. července 1942. Jedenáct ležáckých dětí našlo smrt spolu s lidickými dětmi v plynovém voze v polském Chelmně. Z Ležáků přežily jen sestry Štulíkovy, které byly poslány do Německa na „převýchovu“.

Připomenout si tyto tragické události a uctít památku obětí nacistického teroru si do Ležáků přišlo několik tisíc lidí. Věnce k památníku položili nejvyšší představitelé státu v čele s prezidentem ČR Milošem Zemanem, zástupci místní samosprávy, veteránských organizací, velvyslanectví řady zemí i řadoví občané a také obě sestry Štulíkovy, které jako jediné masakr přežily (tehdy jim byl jeden a dva a půl roku).

Za Československou obec legionářskou položila věnec delegace ČsOL. Byl v ní poslední žijící parašutista, který byl za 2. světové války vysazen do protektorátu, generálmajor Jaroslav Klemeš, předseda ČsOL Pavel Budinský, tajemní ČsOL Filip Procházka a další.

Jaroslav Klemeš se stal doslova ústřední postavou letošního pietního aktu v Ležákách. Po projevu prezidenta Miloše Zemana, který vyzdvihl zejména hrdinství těch, kteří bojovali v domácím odboji, krátce promluvil právě on. Zdůraznil nepostradatelnost obou odbojů – domácího i zahraničního a dojatě poděkoval všem těm, kteří čs. parašutistům pomáhali v jejich boji proti nacistům. Což se týká i obyvatel Ležáků, kteří k tomu významně přispěli i za cenu svých životů. Se stovkami účastníků pietního aktu se pak rozloučil s tím, že je strašně unavený a slabý a že zřejmě příští rok do Ležáků už nezavítá. Jeho vystoupení sklidilo obrovský potlesk a i přes jeho únavu se s ním poté nechávaly desítky lidí společně vyfotografovat.

Text a foto: Ladislav Lenk

Časopis navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Čs. obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Čs. obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

Vydavatel:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2
www.csol.cz
Tel: +420 224 266 235
Fax: +420 224 266 274
E-mail: sekretariát@csol.cz

Šéfredaktor a editor:
Ladislav Lenk
Tel: +420 224 266 241
Fax: +420 224 266 274
Mobil: 734 315 601
E-mail: lenkladl@centrum.cz

Redakční rada:
Pavel Budinský
Jindřich Sitta
Jiří Charfreitag
Milan Mojžíš
Tomáš Jakl
Jan Procházka
Zdeněk Kubín
Ladislav Henek
Jiří Filip
Miroslav Brož

Jazyková úprava:
Ladislav Lenk

Grafická úprava:
Andrea Bělohlávková

Tisk a distribuce:
Vydavatelství MAC, spol. s r.o.
Na Spojce 968/7
101 00 Praha 10 - Vršovice

Adresa redakce:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2

Uzávěrka čísla 15. 6. 2014

Evidenční číslo: MK ČR E 20912

Elektronickou podobu Legionářské směru naleznete na:
www.csol.cz v rubrice Projekty

Patnáctý březen je stále mementem

str. 2

Cesta po bojištích na Slovensku se vydařila

str. 4

Předseda poslanecké sněmovny pokřtil vzpomínky příslušníka České družiny

str. 18

Pomník padlým legionářům v Mladé Boleslavi byl doplněn o prsti z legionářských bojišť

str. 25

Poslední žijící žena z 2. čs. samostatné paradesantní brigády v Jefremově

str. 30

Na Hradčanském náměstí v Praze u sochy T. G. Masaryka se 14. března 2014 uskutečnila vzpomínková akce u příležitosti 75. výročí okupace Československa nacistickým Německem.

Patnáctý březen je stále mementem

Pietní vzpomínky, kterou již třetím rokem organizuje Československá obec legionářská, se tentokrát zúčastnil předseda Senátu Parlamentu ČR Milan Štěch, velvyslanec Slovenské republiky v ČR Peter Weiss, zástupci ČsOL, představitelé Ministerstva obrany ČR, Konfederace politických vězňů, druhováleční veteráni v doprovodu pracovníků projektu Péče o válečné veterány a mnozí občané Prahy i náhodní turisté. K soše T. G. Masaryka účastníci vzpomínkové akce položili věnce a květiny. Za Československou obce legionářskou tak učinil její první místopředseda br. Jindřich Sitta.

S úvodním projevem vstoupil Milan Štěch, který poděkoval organizátorům, zejména pak Československé obci legionářské, za konání tohoto setkání. K přítomným promluvil první místopředseda ČsOL br. Jindřich Sitta. Ve svém projevu mimo jiné uvedl: „V letošním roce si připomeneme sté výročí dobovačné agrese Rakousko-Uherska vůči Srbsku, které mělo za následek propuknutí první světové války. S hrdostí pamatujeme na to, že v této válce Češi a Slováci zúročili svou národní vyspělost a doma i v zahraničí bojovali za osamostatnění své vlasti na Habsburském soustátí. Za pouhé čtyři roky oslavíme vítězství Masaryka a československých legií. Naše moderní státnost tu bude sto let. Sto let nadějných i krutých tak, jaké bylo celé 20. století. Ano, za ony čtyři roky oslavíme stoleté výročí republiky, leč s trpkým vědomím, čím si její občané pro její uhájení do dnešních časů museli projít.

To je i důvod, proč se dnes setkáváme. Připomínáme si počátek jedné z velkých zkoušek Čechů a Slováků, kterou byli v takřka stoletých dějinách republiky nuceni podstoupit. Mnichovská dohoda z října 1938 znamenala definitivní konec křehké evropské stability a nesmírnou národní tragédii. Jejím důsledkem byl 15. březen 1939 – den, kdy vpadla německá armáda do zbytku naší zkoušené vlasti. Byl to jeden jediný sychravý den, po němž následovaly roky protektorátní hrůzy a válečných běsů, díky nimž bylo Evropě i celému světu připomenuto, jak hluboce se nevyplácí zlu ustupovat a poskytovat mu čas k nabírání sil. Ani 15. březen nebyl pro demokratické státy Evropy

dostatečným argumentem pro zahájení akce proti Hitlerovi. Byl ale dostatečným důvodem pro to, aby se ještě téhož dne v Čechách i na Moravě sešli nejlepší synové a dcery národa a společně začali organizovat domácí odboj. Byť vznik války datujeme až k prvnímu září 1939, pro ně již tehdy bylo nacistické Německo nesmiřitelným nepřítelem. Z vlasti po vzoru prvoválečných legionářů odcházeli tisíce mužů, kteří utvořili zahraniční vojsko. A mnozí z domácích i zahraničních bojovníků se vítězství, které zdaleka nebylo samozřejmé, nedožili. Na oltář vlasti byly dány statisíce obětí umučených a popravených, statisíce vězňů, kteří často umírali se zdravím podloměným z koncentráků nedlouho po válce. Patnáctý březen je mementem, které nám klade na paměť, že mír není věčný a svobodě předchází oběť. Nechceme-li selhat a obrátit vniř utrpění, kterým prošly za naší dnešní svobodu předchozí generace, jsme povinni nejen střežit odkaz hrdinů, ale sami být připraveni hájit demokracii a svobodu. Vychovávejme náš národ k hrdosti a hrdinství – tak jej nejlépe připravíme na sebetěžší zkoušky. Čest památce Čechů a Slováků, kteří se nesmiřili s nesvobodou!“

Ladislav Lenk, foto: autor

V Mladé Boleslavi byla připomenuta oběť čs. důstojníků

ČsOL

Tradiční pietní vzpomínka na oběti německé okupace se v pátek 14. března uskutečnila před bývalými kasárnami T. G. Masaryka v Mladé Boleslavi. Akce připomínající začátek jednoho z nejtěžších údobí československého národa, začala v 17 hodin na Jičínské ulici. Již patnáctý (!) rok ji pořádala Jednota ČsOL v Mladé Boleslavi. Touto dlouhou tradicí ostatně inspirovala i mnohé další jednoty ČsOL v naší vlasti k připomínání vpádu německých vojsk 15. března 1939 do zbytku okleštěných Čech a Moravy.

I letos se veřejnost, v hojném počtu zhruba dvou set lidí, sešla před pamětní deskou, jež je věnována třem důstojníkům čs. armády, kteří byli zavražděni právě v budově mlado-boleslavských kasáren Pěšího pluku 47. Mezi účastníky byla celá řada osobností vojenského i veřejného života. Váleční veteráni bratři Tichomír Mirkovič, brig. gen. Miloslav Masopust či sestra Vera Golubeva, dále zástupce velitele Hradní stráže pplk. Karel Kroupa, brig. gen. Jaromír Zůna či

náměstek Ministerstva obrany ČR Jakub Kulhánek, náměstek primátora Mladé Boleslavi Dan Marek, příbuzní po umučených důstojnících a celá řada dalších osobností, v neposlední řadě i čestné jednotky Armády ČR. Jejich účast sama dokazuje rostoucí význam této letité akce.

Po uzavření Jičínské ulice nastoupil Dechový orchestr Škoda Auto, který zahrál několik slavnostních skladeb. Následně zazněl záznam mobilizační vyhlášky a po signálu trubače

Nastoupeno, napochodovaly čestné jednotky se státní vlajkou a praporem ČsOL. Recitací básně Františka Halase „Zpěv úzkosti“ byla připomenuta Mnichovská dohoda, na jejímž základě byla odstoupena pohraniční území Čech a Moravy. Autentická rozhlasová nahrávka projevu prezidenta Emila Háchy z 16. března 1939 přivedla přítomné do syrové atmosféry prvních dnů protektorátu.

Poté již vystoupil za pořadatele bratr Tomáš Pilvousek, předseda Jednoty ČsOL v Mladé Boleslavi, který přivítal hosty a přítomné. Historik bratr Jan Juřena přiblížil dějinné události 15. března před 75 lety a přítomní položili k pamětní desce květinové dary. Vzpomínka vězně Františka Vlacha, která byla i letos přečtena přítomné veřejnosti, dokumentovala brutální vraždu, kterou byl umučen 22. června 1940 mjr. Josef Fryml, hrdina úspěšného výpadu u alsaského Aspach-le-Bas 19. srpna 1918. Symbolicky pak zaznělo několik jmen dalších obětí nacistického teroru z Mladé Boleslavi, kdy do jejich čtení zazněly tóny večerky a byla vypálena čestná salva.

Jiří Filip, foto: Markéta Rytířová

Cesta po bojištích na Slovensku se vydařila

U příležitosti 95. výročí války o Slovensko podniklo Ministerstvo obrany ČR spolu s Československou obcí legionářskou výzkumnou a vzpomínkovou cestu po stopách našich hrdinů.

Armádní caravella vyrazila s pěti účastníky z Prahy v úterý 29. dubna 2014 v deset hodin večer a další dva účastníky vyzvedla v Brně a ve slovenském Púchově. Nad ránem pak dosáhla východního Slovenska a v půl osmé ráno dorazila do Kysaku, vsi u důležitého železničního uzlu na půl cesty mezi Prešovem a Košicemi. Společně se starostou Lubomírem Krajňákem jsme dorazili na místní hřbitov, kde se nachází pomník příslušníkům II. praporu 30. pěšího pluku, kteří padli v boji, jenž se poměrem sil zapsal do dějin československého vojenství.

Dne 11. června 1919 zaútočilo 300 Čechoslováků na dva pluky maďarských bolševiků, které držely nádraží a okolí. Poměr sil tak byl 1:13! Překvapivý útok z kopců do údolí vedl zpočátku k panickému ústupu Maďarů, ale posily, jež brzy dorazily od Trebejova, postup Čechoslováků zastavily. Při ústupu padlo celkem 13 našich hrdinů, z nichž

je deset pohřbeno právě v Kysaku. Zvláště hrdinsky zemřel dvaadvacetiletý velitel roty poručík Rostislav Štěpánek, který se po vydání rozkazu k ústupu zabarikádoval v budově tamního notáře a střelbou zdržoval postup Maďarů do chvíle, než mu zůstal poslední náboj. Ten si nechal pro sebe.

Spolu se starostou Lubomírem Krajňákem jsme uctili památku padlých položením věnce ČsOL k pomníku, v jehož blízkosti se rovněž nachází hroby 20 Maďarů, kteří v boji s Čechoslováky padli. Mnohé bolševiky však odnesla řeka Hornád, kterou se při prvotním ústupu pokusili překonat, když zjistili, že most do Trebejova je Čechoslováky přesně postřelován. Úsměvnou epizodou byl návrat ze hřbitova, kdy se místní pracovník technických služeb zeptal pana starosty, jestli tedy má ještě na hřbitově sekat trávu. V Kysaku jsme totiž byli hlášeni až o dvě hodiny později...

Další naše cesta vedla do blízkých Obišovců, kde jsme chtěli nalézt pomník, který právě sem umísťovala popiska historické fotografie. Z diskuse se starostou Peterem Kišidayem vyplynulo, že na snímku je před chvílí navštívený pomník v Kysaku, který jen doznal určitých změn. Příjemným zjištěním bylo, že pan starosta je sám přímým potomkem československého legionáře.

V Košickéj Belej nás přivítal starosta obce Jozef Petkáč, který je ve funkci teprve od doplňovacích voleb ze začátku letošního roku. Za svůj cíl si bere splacení dluhů předchozího vedení, na což věnuje polovinu svého starostenského platu. Společně s ním jsme uctili památku 21 vojáků I. praporu 30. pěšího pluku, kteří zde padli při bojích s maďarskými bolševiky ve dnech 8.–9., ale především 18. června 1919. Následně nás místní lesníci džípy vyvezli prudkým stoupáním na Železný vrch, kde byla před exhumací v roce 1922 pohřbena část zde padlých Čechoslováků. U pomníku, jenž byl v roce 2000 obnoven mimo jiné péčí Českého spolku na Slovensku se sídlem v Košicích, se odehrál krátký pietní akt.

Následně jsme zamířili do Medzevu, kde nás na městském úřadě přivítala primátorka Valéria Flachbartová a bývalý prezident Slovenské republiky (1999–2004) Rudolf Schuster. Ten nám velice poutavě přiblížil historii Medzevu a zdejší fenomén hamernictví, stejně jako osvětlil svůj mantácký původ. V Medzevu je totiž silný podíl obyvatel, jejichž předci do tohoto kraje přicházeli již od 13. století coby řemeslníci z německých krajů. Na místním hřbitově jsme u památníku, jenž byl financován rovněž Košickou župou ČsOL, společně uctili padlé příslušníky 32. čs. střeleckého pluku italských legií, kteří zde padli při červnových operacích roku 1919. Shodou tragických okolností se jedná o 21 vojáků jako v Košickéj Belej. Rudolf Schuster nás pak provedl výstavou zdejšího muzea kinematografie.

V Košicích jsme se večer setkali s předsedou Českého spolku na Slovensku Pavlem Doležalem a předsedkyní košické pobočky Dagmar Takáčovou. S nimi jsme projednávali záležitosti kolem obnovy a péče o válečné hroby a rovněž spolupráci českých spolků s ČsOL.

Na druhý den byla první zastávkou Turňa nad Bodvou. Až sem vede pamětní stezka z Kysaku, která sleduje cesty, po kterých se přesouvali při bojových operacích roku 1919 legionáři a čs. domácí vojsko. U zdejšího památníku s hroby 23 čs. vojáků jsme se Pavlem Molnárem položili věnec. V bezprostřední blízkosti se nachází i kámen míru, spojující dnes Slováky, Maďary i Čechy, a pod návrším se nachází pomník prvního startu mezinárodního mírového maratonu Turňa – Košice, jenž se uskutečnil roku 1924.

Poté naše cesta směřovala do Lučence, který rovněž zažil tvrdé boje při zajišťování Slovenska, kde jsme uctili památku padlých u místního pomníku. Milan Vítěz nás následně dovedl na odlehlé místo v lese za Lučencem, kde před nedávnem nalezl hrob Josefa Bednáře z 12. pěšího pluku, jenž zde padl 30. května 1919 a jehož památku jsme rovněž uctili. Ve Zvoleni jsme se setkali se Štefanem Hvojníkem a s ním uctili památku gen. Josefa Šnejdárka, jehož paměti se chystá pan Hvojník nově vydat. Hrob Josefa Vodolana ze 102. pěšího pluku jsme uctili na hřbitově ve Sliaci a u nedalekého Badína jsme obhlédli pozůstatky pomníku osvoboditelů Slovenska.

V pátek 2. května jsme za deštivého počasí dorazili do Dekýše, kdy nás starosta obce Jozef Bucha dovedl na místo zaniklého starého hřbitova, kde byl označen dřevěným křížem hrob sedmi československých vojáků, kteří tu padli mezi 15. a 22. červnem 1919. Nedaleko za maďarskými hranicemi v Balassa Gyarmatu nás čekal hrob 10 čs. vojáků, kteří zde padli v boji s Maďary – mnozí již na přelomu ledna a února 1919. V Šahách se nachází pohřebiště dvou desítek čs. vojáků, v Ipelském Sokolci jsou na kraji hřbitova pohřbeni

tři naši padlí, v Pastovcích jsou pohřbeni dva příslušníci elitního 39. čs. pluku – výzvědného italských legií a velké pohřebiště našich obětí se nachází ve Štúrově, kde jsou pohřbeni i představitelé místní ČsOL. V Komárně je pomník 28 našich padlých a v Bajci se nachází pomník padlým 7. domobraneckého praporu z Itálie. Na všech těchto místech jsme malým věncem uctili památku padlých.

Sobota byla věnována památce gen. Milana Rastislava Štefánika v jeho rodném kraji. Dopoledne byla uspořádána tradiční pieta na Bradle, kde je Štefánik pohřben. Události byl přítomen i dosluhující prezident Slovenské republiky Ivan Gašparovič, který nejprve navštívil kostel v Košariskách, před kterým mu čestnou stráž vytvořili bratři z královehradecké, mladoboleslavské či kroměřížské jednoty ČsOL v legionářských stejnokrojích. Na samotném Bradle bylo letos přítomno zřejmě více Čechů než Slováků nejen díky našim zástupcům, ale především díky přítomnosti zástupců českého sokolstva. Zástupci ČsOL vedení br. Tomášem Pilvousem, členem Republikového výboru ČsOL, položili k hrobu předního československého legionáře gen. Štefánika věnec. Spolu s dalšími se odebrali zpět do Košariských, kde se odpoledne odehrála vernisáž výstavy o bojích na Těšínsku a Slovensku v letech 1918–1919, na níž s projevem vystoupil za ČsOL br. František Trávníček.

Naše sedmičlenná delegace využila následující volný čas a vydala se do nedaleké Prietrže, kde se setkala s vedením obce v čele se starostkou Danou Blažkovou, s níž jsme uctili památku padlých u místního pomníku a navštívili pamětní desku na rodném domě Dušana Hataly. Tento příslušník 7. čs. střeleckého pluku „Tatranského“ padl u ruského Bachmače 10. března 1918. Dle vzpomínek spolubojovníků se probíjel německými jednotkami s revolverem a sekerou...

Na dvoře rodné fary gen. Štefánika v Košariskách byla ČsOL od rodné vsi darována kopie praporu Československé národní rady z období boje za svobodný československý stát. S projevem zde vystoupili starostka Anna Abramovičová, nový ředitel Slovenského národního muzea Viktor Jasaň a br. Tomáš Pilvousek. Právě z fary následně vyšel průvod s pochodněmi, který zamířil opět na Bradla, kde za čestné stráže legionářů proběhly další projevy věnované památce gen. Štefánika. Celé setkání bylo tradičně zakončeno zapálením vater.

Na druhý den, 4. května, v den výročí Štefánikovy tragické smrti, jsme se společně se zástupci mladoboleslavské a královehradecké jednoty přepravili do Ivanka pri Dunaji a uctili místo, kde došlo před 95 lety k havárii italského letadla, kterým se gen. Štefánik se svým doprovodem po mnoha válečných letech vracel do vlasti, aby zde převzal velení nad operacemi proti snahám Maďarů o obsazení Slovenska. Přímo v Bratislavě jsme pak položili věnec ČsOL k monumentálnímu pomníku gen. Štefánika na dunajském ná březí. Kopie pomníku, jejímž autorem je Bohumil Kafka (autor sochy Jana Žižky z Trocnova na Vítkově), byla odhalena před pěti lety.

Jednalo se o poslední oficiální bod několikadenního programu, který přinesl mnohé nové poznatky a doplnil i českou evidenci válečných hrobů. Na závěr je třeba poděkovat za podporu této akce Ministerstvu obrany ČR a Československé obci legionářské, jmenovitě Pavlu Filipkovi, jenž má na MO ČR na starost právě evidenci válečných hrobů v zahraničí, a také br. Ferdinandu Vrábelovi, který nám byl na Slovensku nepostradatelným průvodcem.

**Jiří Filip, foto: autor,
Ferdinand Vrábel, Jan Juřena
a Vlad'ka Polcarová**

Kraj zapomenutého hrdinství

„Ty boje byly v souvislosti s první světovou válkou?“ ptal se nenápadně jeden z pětatřiceti účastníků cestou k pomníku českých legionářů na hřbitově v Medzevě nedaleko východoslovenských Košic. Nejen on, ale většina měla jen chatrné vědomosti z období bojů o jih Slovenska v první polovině roku 1919. Není divu. Těm, kteří absolvovali základní a střední školy do něžné revoluce, se v hodinách dějepisu situace vykládala z opačného politického úhlu a pro ty nejmladší je dění před pětadevadesáti lety něco jako pravěk. Protože krajanská organizace Slovensko-český klub v SR zastává názor, že člověk by měl znát i historii regionu, v němž žije, pořádá už několik let turisticko-vzdělávací akce pro tři generace svých členů a sympatizantů, kteří mají rádi historii a přírodu. V konkrétním prostředí se totiž historie mnohem lépe vnímá a údaje se zapamatují více než na přednáškách v sále.

Akce začala pietní vzpomínkou a úvodními slovy Karola Takáče u pomníku českých legionářů na hřbitově v Medzevě, kde je pochovaných jedenadvacet vojáků legionářského 32. pěšího pluku, mezi nimi i ranění zajatci, kteří byli umučeni maďarskou rudou armádou. Tento legionářský pluk je nazývaný také Gardský, protože vznikl během 1. světové války v blízkosti jezera Lago di Garda v severní Itálii z českých zajatců, vojáků rakousko-uherské armády. „Když jsem se před lety koupal v Lago di Garda, ani mě nenapadlo, že by se právě na březích tohoto jezera formoval 32. pěší, tzv. Gardský pluk českých legionářů, kteří pak bojovali za celistvost mladé Československé republiky tady na Slovensku,“ přiznal jeden z účastníků. V této oblasti v okolí Košic operoval také 11. legionářský pluk a 98. pěší pluk československého vojska.

Byly to kruté boje československých vojenských jednotek s vojsky Maďarské

republiky rad v čele s Bélou Künem, která chtěla získat zpět území části bývalého Horního Uherska. Na východním úseku prudké střety začaly maďarskou ofenzivou u Salgótarjána u 20. na 21. května 1919. Až po linii Salgótarján – Miskolc totiž posunula Nejvyšší válečná rada v Paříži demarkační čáru. Maďarské vojsko zahájilo ofenzivu na celé frontě. Podle historiků mělo početní i materiální převahu, a tak mohlo rychle postupovat. V jednotlivých oblastech boje probíhaly systémem ofenziva-ústup. Podobně i v okolí Medzeva, Štósu, Smolníku, Jasova, kde k nejpředším bojům došlo od 5. do 22. června 1919. Boje mezi československými a maďarskými vojenskými jednotkami, které začaly prvními konflikty vlastně pár týdnů po vyhlášení Československé republiky, skončily pod tlakem států Dohody 23. června. Maďarská vláda po dlouhých poradách přistoupila ke kapitulaci 24. června 1919. Mírová

smlouva s Maďarskem byla však podepsána až 4. června 1920 v paláci Velký Trianon u Paříže.

Pomník v Medzevě byl slavnostně odhalen již v roce 1924 díky 32. pěšímu pluku československého vojska, obci Nižný Medzev, Košické župě a Československé obci legionářské. Je nutné dodat, že přes značnou a politicky různorodou dobu je stále udržován. Narodil od mnohých jiných z té doby. Jen hlavní obelisk je již léta poškozen. Na něm je stále původní deska s nápisem (v doslovném znění):

**Pútniče, zvestuj svobodnému Slovensku,
že my tu padlí ležíme z lásky k tej,
ktorá chová naše pozostatky.
21 strelcov píš. pluku čís. 32
Gardskýj.
19.-21.VI.1919.**

Ve dvou řadách pod obeliskem jsou pochováni František Kocian, Josef Zmazal, František Mikuláš, Bohumil Sekanina, V. Trutnovský, Rudolf Novák, Jan Nohavica, František Doležal, František Karásek, Václav Noska, Jiří Žádník a dalších deset neznámých příslušníků Gardského pluku.

Z Medzeva skupina různého věkového složení od čtyřiasedmdesátileté ženy po pětiletou Haničku zamířila do Lázní Štós a odtud na Lastovičiči vrch ve Volovských vrších k velkému dubovému kříži na jižním svahu kopce. Nikomu nevalil drobný, vytrvalý déšť. Ve výšce 980m n. m. byl kdysi neznámým vztyčen kříž na paměť těch, kteří zahynuli v tomto kraji v bojích v roce 1919. Zajímavé dokumenty o dnes už chátrajícím kříži ukázal přímo na místě ostatním účastníkům Jaroslav Gerhart, který má celý region včetně Lázní Štós podrobně zmapovaný. Prozradil také svůj záměr postavit

Ing. J. Gerhart objasňuje průběh bojů v okolí

Ani déšť nepřekazil výstup ke kříži s převýšením více než 500 m

v blízkosti kříže nový sloup s deskou, která by turistům a hledačům kešek více ozřejmila významnost místa. Jen sponzora hledá těžko...

Začátkem června má Slovensko-český klub v SR na programu druhou část letošního projektu zaměřeného na poznávání historie bojů za celistvost ČSR v roce 1919. Účastníky zavede

Situaci v roce 1919 přiblížil Mgr. Karel Takáč

po linii bojů v roce 1919 z Kojšovské hole do sedla Trohanka ve Volovských vrších Slovenského rudohoří, kde dosud jsou patrné vojenské zákopy. V této oblasti s maďarskou armádou bojoval 98. československý pěší pluk.

Letošní připomínka bojů v roce 1919 za celistvost Československé republiky není ojedinělou akcí košické krajaňské organizace k tomuto tématu. Každý rok na přelomu května a v červnu navštěvují její členové některé pomníky z této doby a alespoň kytičkou vzpomenou ty, kteří padli za dnes už neexistující republiku - mohly na Železném vrchu, společný hrob v Košické Belé či pomník v Turni nad Bodvou. Největší akci zorganizovali u příležitosti 90. výročí bojů – přednášku Jiřího Junka, ředitele Regionálního muzea ve Vysokém Mýtu s promítáním historických dokumentů a také pietní akt u mohly na hřbitově v Kysaku nedaleko Košic.

Ve společném hrobě, který na podnět SČK v SR nechal obecní úřad k této příležitosti opravit, je pochováno deset vojáků, příslušníků 30. pěšího pluku z Vysokého Mýta pod velením podplukovníka Františka Berana.

„V těchto bojích padlo během několika týdnů 864 československých vojáků, 1960 jich bylo nezvěstných a 3000 bylo zraněných. Nově vzniklá armáda byla nedostatečně vyzbrojena a vyzbrojena a proti ní stál nepřítel, který byl dobře vyzbrojen a měl značnou vojenskou převahu. Především díky odhodlání českých a slovenských vojáků a zásahu československých legionářských pluků z Francie a Itálie byla nemalá část tehdy mladé republiky uhájena,“ řekl tehdy v projevu u mohly generál Jiří Jančík z Velvyslanectví ČR v Bratislavě.

Text a foto: Helena Mišková

Když se vůně svobody a šeríků mísila s krví a potem našich vojáků

Ve dnech 28. až 30. dubna 2014 si členové ČsOL připomněli již 69. výročí ostravské operace. Tuto operaci připravovalo sovětské velení již v lednu 1945. Velitelem sovětského uskupení vojsk se stal gen. A. I. Jeremenko. Do této skupiny patřily i vojáci 1. čs. samostatné tankové brigády a českoslovenští letci. Ostravská operace je hodnocena jako nejvýznamnější vojenská bitva, která se na našem území během 2. světové války odehrála. Váleční veteráni a členové ČsOL proto přijeli letos do Ostravy, aby se poklonili památce všech, kteří zahynuli při osvobozování tohoto regionu.

Oslavy začaly pietním aktem v městské části Břehy Ostrava Jih, pak následoval pietní akt u Korýtek. V tomto místě sovětské a československé tanky překonaly Odru u Zábřehu a postupovaly dále. Místo je zajímavé i tím, že za 1. světové války zde italsí zajatci budovali železnici. Při pietním aktu ve Slezské Ostravě u Památníku 1. čs. tankové brigády členka ČsOL Kladno 92letá Matylda Klapalová zavzpomínala na období, kde na místě tanku stála jejich továrna, na zapojení jejího manžela do odbojové činnosti (přestože se mu podařilo vysílačku zahodit do řeky

Ostravice, byl zatčen a uvězněn) a jak ve sklepě čekali na konec války.

Váleční veteráni uvítali, že k 30. dubnu 2014 se podařila rekonstrukce tohoto památníku. Ostravanům připomíná jednu z nejdůležitějších událostí v historii města. Rekonstrukci dokončil sochař Martin Kuchař se svým pomocníkem Jiřím Branczykem. Práci odborníka si vyžádaly nejen bronzové reliéfy (autorem je sochař Augustin Handzel), ale i žulové desky. Poslední rekonstrukce proběhla před 8 lety. Martin Kuchař se zmínil, že se teprve nedávno dozvěděl, že osádku tanku skutečně tvořili

čs. vojáci a že se jedná o původní tank T-34, který se za 2. světové války účastnil osvobozování území naší republiky. Také ho mile překvapilo, kolik lidí si přichází památník věnovaný našim tankistům prohlédnout. Pietního aktu u pomníku Miloše Sýkory se zúčastnili i jeho bratrance, nejstarší z nich, Lubomír Valošek z Ostravy Hrabůvky (8. 5. 2014 oslavil 90. narozeniny), položil rozechvěle na pomník květiny a zavzpomínal na milovaného bratrance. Ještě jsme navštívili Památník obětem 2. světové války na Ústředním hřbitově. Věncem jsme položili i u pomníku legionářů. Na tomto pomníku je vytesáno 90 jmen našich legionářů, kteří zemřeli na následky zranění po svém návratu do vlasti. Tři poslední jména patří francouzským legionářům. Připomněli jsme si tak blížící se 100. výročí založení legií.

Tento den si také váleční veteráni, ale i skauti a polští harcerzy připomněli v Cieszyně u památníku na starém židovském hřbitově popravu 18 členů odboje slezských junáků. Gestapo je popravilo ranou do týla dne 24. 4. 1945.

V úterý 29. dubna se k nám připojili místní členové ČsOL a ČSBS a také žáci Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy z Moravské Třebové. Společně jsme navštívili Hlučín, pietní akt se uskutečnil na hřbitově Rudé armády. V Bolaticích jsme byli mile překvapeni rekonstrukcí památníku a přednesem básně Raport od Fráni Šrámka, kterou si pro nás připravily dvě žákyně místní školy. Při této příležitosti jsem si vzpomněla na vyprávění 1. místostarosty Jaroslava Hložka ze Slaného při besedě s válečnými veterány u příležitosti osvobození, kterou již tradičně mnoho let připravují. Občané města Slaného si v létě roku 1945 vzali do rodin na prázdniny děti z poničené obce Bolatice. Tyto děti na pobyt ve Slaném i po mnoha letech vděčně vzpomínaly.

Ve Štítině jsme uctili památku Ivana Kubince, který jako rozvědčík 1. čs. tankové brigády byl Němci chycen a zaživa přibit na vrata Zitkova statku.

Zemřel mučednickou smrtí na sklonku války ve věku nedožitých 23 let. Starosta obce Štěpán Koník nás informoval, že pomník zhotovil místní kameník již v roce 1945. Současný pomník je kopie z roku 2001, originál se nachází ve vestibulu školy Heliodora Píky. Na Ivana Kubince v obci nezapomínají. Tělovýchovná jednota Tatran Štítina pořádá na jeho počest putovní pohár v nohejbalu, letos již bude 45. ročník. Po projevu byly položeny věnce a br. Pavel Skácel ještě položil symbolicky kytky šerfíkům. Ředitel místní školy Daniel Matyášek nás pozval na divadelní vystoupení žáků s názvem „Generálská oferta“, které mělo premiéru již 21. 6. 2013. Zdařilé vystoupení s vojenskou tematikou bylo oceněno potleskem všech přítomných.

Program pokračoval pietním aktem u rodinného domu Heliodora Píky. V Dolní Lhotě u pomníku, který má pásy z tanku T-34 a jako vázy slouží střely, nás již tradičně čekalo pěvecké vystoupení souboru Čtyřlístek z místní školy a slezské koláčky. Starosta obce zdůraznil, že osvoboditelům navždy patří naše úcta a poděkování. „Nikdy nebudeme mít dost slov a květin, abychom vzdali hold těm, kteří nám přinesli svobodu. Odkaz našich hrdinů musí žít,“ prohlásil.

Pietního aktu v Národním památníku války v Hrabyni se zúčastnili také zástupci Slovenské republiky a Polska. Prohlédli jsme si výstavu věnovanou legionářům a vojenskému diplomatovi Heliodoru Píkovi. Milým překvapením bylo vystoupení operní zpěvačky Olgy

Procházkové, sólistky opery Slezského divadla v Opavě za doprovodu klavíristy Františka Šmída. Árie z Rusalky a emotivní Ave Maria všechny oslovilo.

Slavnostním večerem téhož dne provázela předseda Jednoty ČsOL Moravskoslezského kraje a vedoucí projektu Péče o válečné veterány v roce 2014 Pavel Skácel, který představil přítomné válečné veterány. Následovala upřímná gratulace plk. Pavlu Vranskému k jeho 93. narozeninám. V loňském roce si ještě na své narozeniny připíjeli s brigádním generálem Zdeňkem Škarvadou. Za ČsOL s projevem vystoupil její předseda Pavel Budinský, který pozdravil válečné veterány a konstatoval, že před dvěma lety se slavnostního večera zúčastnilo 33 válečných veteránů. Vyjádřil politování, že už zde neuvidí například Marii Lastoveckou a další veterány, kteří již nejsou mezi námi. Připomněl padlé vojáky Rudé armády a oběti z řad čs. vojáků, kteří položili život při bojích o Ostravu. Poděkoval všem, kteří tuto akci připravili a při této příležitosti předal bratru Jiřímu Francírkovi knihu o ruských legiích. Zástupce Slovenské republiky pozdravil jménem ministra obrany SR a předal pamětní medaile MO SR. Pavel Šmidrkal ze Sdružení čs. letců východ ocenil další osobnosti originály obrazů. Obraz obdržel také ředitel KVV plk. Jaroslav Hrabec. V průběhu slavnostního večera vystoupil dětský soubor ZUŠ Keltičkova a na závěr zazněly písně v podání ruských umělců.

Vyvrcholením oslav bylo slavnostní shromáždění občanů města Ostravy v Komenského sadech 30. dubna. Při přeletu gripenů všichni vzhledli a já s manželkou Zdeňka Škarvady Ivankou jsme mu zamávaly do leteckého nebe. Po nástupu čestné jednotky následovaly projevy významných představitelů. Za válečné veterány promluvil plk. Pavel Vranský. Vyzdvihl hrdinství všech, kteří bojovali nejen za svobodnou Ostravu, ale i Evropu, ocenil vojáky z celého SSSR, Ameriky i Afriky. Řekl, že na prahu svobody umírali mladí vojáci. Bláto, písek, horko, sněhová vánice – na to vše nelze

zapomenout. Připomněl i 30. léta, světovou hospodářskou krizi a nástup fašismu. Po okupaci si mnozí uvědomili, že ztratili svobodu, proto odešli, aby splnili vlasteneckou povinnost. Po jeho slovech většina přítomných povstala a tleskala ve stoje. Zástupce Armády České republiky předal ocenění AČR – mezi oceněnými byli např. váleční veteráni Josef Kaleta, Tichomír Mirkovič, Bronislav Firlov a další. Po položení věnců zazněly hymny Ruské federace, Slovenska a České republiky. Čestné salvy a odchod čestné jednotky ukončily pietní akt. Váleční veteráni byli středem pozornosti mnoha fotografií a reportérů. Nejvíce přátel a spolubojovníků se sešlo u brigádního generála Mikuláše Končického.

Členové ČsOL a hosté se zúčastnili společného oběda. Po projevech a slavnostním přítupku se ujal slova honorární konzul Ruské federace v Ostravě Aleš Zedník. Vyslovil obavy z narůstajících fašistických tendencí, připomněl vojáky popravené, zastřelené, umučené i potopené námořníky. Nezapomněl zmínit vypálené obce Lidice, Ležáky, Javoříčko. Rozhodl se udělit nová vyznamenání. Záslužný kříž honorárního konzula. Kříž s číslem 001 obdržel voják, který bojoval u Korýtka, plk. Kandareli, který žije v Gruzii. Záslužný kříž s číslem 002 dostal brigádní generál Zdeňk Škarvada, který zemřel loni v květnu. Vyznamenání převzala manželka Ivana. Za velkého potlesku celého sálu převzal kříž s číslem 003 brigádní generál Mikuláš Končický. Předseda ÚV ČsOL Jaroslav Vodička předal tři bronzové medaile jako ocenění za přípravu a organizaci vzpomínkové pouti u příležitosti výročí ostravské operace bratru Jiřímu Francírkovi, který je převzal i za sestru Francírkovou a bratra Mareše. Na závěr jsme si poslechli vystoupení Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Domluvila jsem s konferencierem, že zahrají brigádnímu generálu Mikuláši Končickému na přání. Vybral si píseň „Ach synku, synku“. A tu si zazpívali skoro všichni v sále. Do Ostravy přijedeme rádi i příští rok.

Eva Armeanová, foto: Stanislav Pítr

Uctění památky zavražděných letců RAF

Dne 27. března 2014 jsme si připomněli 70. výročí zákeřného zastřelení letců královského letectva Royal Air Force. A stalo se již tradicí, že Československá obec legionářská, konkrétně jednota Ostrava 2 ve spolupráci se Základní školou U Haldy Ostrava-Hrabůvka a Vojským sdružením reabilitovaných Ostrava každoročně organizuje u památníku v Ostravě-Hrabůvce vzpomínkový pietní akt k uctění památky válečných hrdinů.

Na památníku jsou vytesána dvě jména: major Thomas G. Kirby-Green, pilot 40. bombardovací peruté, a kapitán Gordon A. Kidder, navigátor 156. bombardovací peruté královského letectva Royal Air Force. Oba letci byli mezi těmi, kteří byli v boji sestřeleni, zajati a drženi v zajateckém táboře v Polském městečku Sagan. Patřili mezi 76 letců, kterým se po dlouhých přípravách podařilo 24. března 1944 překonat strážný objekt a dostat se na svobodu vyhrabaným tunelem při takzvaném „Velkém útěku“. Bohužel téměř všichni účastníci tohoto slavného útěku byli brzy dopadeni a na rozkaz Hitlera bylo 50 z nich bez jakéhokoli procesu zastřeleno.

Thomas s Gordonem se při útěku dostali až na Moravu, ke Zlínu, kde však byli gestapem zadrženi. Během nočního transportu dne 29. března 1944 na velitelství gestapa do Wroclawi byli během zastávky ranou z bezprostřední blízkosti do týla zákeřně zastřeleni. Jejich těla byla ihned převezena do ostravského krematoria a druhého dne zpopelněna. Urny s jejich popelem jsou nyní uloženy na válečném hřbitově v Poznani.

Možná by tato událost upadla v zapomnění, avšak na základě záznamů v ostravském krematoriu a dalších svědectví vyšla v průběhu poválečného vyšetřování válečných zločinů najevo. Díky iniciativě a aktivitě generála v. v. Zdeňka Škarvady, bývalého pilota československé 310. stíhací peruté a též zajatce v Saganu, a plk. v. v. Ing. Jana Pavlička, čestného předsedy Jednoty ČsOL Ostrava 2 (oba jsou již zesnulí), byl vybudován a 29. 3. 1993 odhalen tento památník. Jeden z mnoha zákeřných válečných zločinů tak nezmizel někde v propadlišti dějin, ale je zde veřejně zdokumentován.

Velký dík však rovněž náleží Marii Davidové, zástupkyni ředitelky zdejší základní školy, která se společně se svými žáky o tento památník vzorně stará již řadu let. Za tuto příkladnou péči bylo škole v roce 2009 u příležitosti 65. výročí zavraždění letců uděleno nejvyšší ocenění ČsOL – „Pamětní stuha Československé obce legionářské“.

**Bc. Jiří Ryška, předseda Jednoty ČsOL Ostrava 2,
foto: Michal Holý**

Veteráni tentokrát mezi modeláři

V sobotu 22. března 2014 se v Jihlavě uskutečnil již 5. ročník celostátní přehlídky a soutěže modelů vojenské techniky „O štít města Jihlavy“. V rámci této akce byl organizován také doprovodný program – mj. přednáška na téma „Jihlavsko v předvečer 1. světové války“, expozice historické bojové techniky na Masarykově náměstí a expozice Czech Spitfire klubu. V rámci doprovodných akcí požádal Pavel Slavík, zodpovědný v KPM (klub plastikových modelářů) za doprovodný program,

vedení ČsOL o pomoc při zajištění besedy s druhoválečným veteránem, účastníkem bojů na východní frontě.

Úkolu se ujali krajský koordinátor projektu Péče o válečné veterány pro Prahu Oldřich Axman a terénní pracovnice projektu Dana Vrtišková. S návštěvníky výstavy besedoval nadporučík ve výslužbě Vladimír Winter, účastník bojů na východní frontě. Vyprávěl o dětství v Rusku, kam ho i s celou rodinou přivedl otec, který zde našel práci, o těžkých letech 1941 a 1942, kdy pracoval v traktorovém závodě ve Stalingradu, o tom jak se dostal do Rudé armády a pak do 1. čs. brigády a později armádního sboru v SSSR, a o bojích v rámci 2. paradestní brigády. Ochotně odpovídal na dotazy mladších účastníků besedy, kterých bylo v sále více než padesát. Podělil se o zážitky z všedních dnů na frontě i v obléhaném Stalingradu. Vladimír Winter se obával, že devadesát minut bude dlouhá doba, ale nakonec se besedovalo téměř dvě hodiny. Posluchači odměnili nadporučíka v. v. V. Wintera potleskem a vedení KPM Jihlava pamětním listem.

Zpracovali: Ing. Oldřich Axman a Ing. Dana Vrtišková

Josef Načeradský slavil stoprvní narozeniny

Nejstarší pražský válečný veterán npor. v. v. Josef Načeradský oslavil 23. března letošního roku své 101. narozeniny. Poprát k tomuto významnému dni mu přišli zástupci odboru pro válečné veterány MO ČR a také domova s pečovatelskou službou, kde válečný veterán žije, a samozřejmě i krajský koordinátor projektu Péče o válečné veterány v Praze Oldřich Axman.

Npor. v. v. Josef Načeradský je účastníkem květnové mobilizace v roce 1938, v roce 1939 byl ve funkci pobočníka velitele pluku na Náchodsku. V době okupace působil v domácím odboji ve slupinách Rada 3 a Obrana národa. Byl členem protifašistické odbojové skupiny, která rozšiřovala protifašistické letáky a spolupracovala s partyzány. Po zatčení jednoho příslušníka odbojové skupiny se nějakou dobu skrýval, gestapo ho však objevilo a uvěznilo. Byl několik týdnů ostře

vyslýchán, žádného dalšího člena domácího odboje však nevyzradil. Následky krutých výsledků má na svém těle dodnes. Poté byl odtransportován do Malé pevnosti Terezín, kde měl označení „XYZ“ – ještě před koncem války zlikvidovat. V Terezíně dostal tyfus, ale přežil to. Měl být společně s dalšími členy odbojové skupiny popraven na začátku května 1945 – poprava byla stanovena na 5. 5. v 04.00 hodin. V noci na 5. 5. v 02.00 hodin však fašisté z Terezína uprchli, takže k popravě již nedošlo.

V současné době pan Načeradský žije v Domově pro seniory ve Zvonkové ulici v Praze. Je stále velice aktivní, pokud může, zúčastňuje se akcí pořádaných MO, GŠ AČR nebo ČsOL. Pravidelně dvakrát ročně jezdí do lázní a alespoň jednou týdně navštěvuje saunu.

Zpracoval: Ing. Oldřich Axman

Ze zasedání Republikového výboru ČsOL

Republikový výbor ČsOL, který zasedal v sobotu 12. dubna 2014 v pražském hotelu Legie, zbilancoval loňské hospodaření, schválil letošní činnost a vypořádal se s původci mediálních útoků na legionářskou obec a její vedení.

Zasedání Republikového výboru se účastnilo jeho 51 členů a další zvaní hosté. Účastníci podrobně projednali hospodaření obce legionářské, vyhodnotili loňský rozpočet a schválili letošní. Výbor byl informován o čerpání dotací, aktualizoval plán činnosti na rok 2014 a vzal na vědomí zprávu Ústřední revizní komise ČsOL, která poukázala zejména na to, že obec poškozují sami její členové nesmyslnými mediálními vyjádřeními.

Kauza reportáže České televize v pořadu Události, která informovala o údajném sporu v ČsOL, se nesla v mnohých příspěvcích a diskuzích členů republikového výboru. Během jednání byla dopodrobna vysvětlována situace hospodaření a rozhodování v ČsOL a průběžně vyvráceny všechny lži, které se o ČsOL mediálními cestami šíří. Bohužel vysvětlení nenašla odezvu pouze u původců pomluv, kteří přes nezvratné důkazy, že médiím sdělovali lži a že hospodaření ČsOL je v pořádku, stále tvrdili svou a snažili se ostatní přesvědčit, že nepoškodili ČsOL a její odkaz.

Republikový výbor se na základě bouřlivé, ale kultivované diskuze rozhodl vyloučit ze svých řad pány Emila Ligače a Emila Cigánika. Bývalí bratři nebyli příliš přesvědčiví v obhajobě svých kroků ani argumentů a ke své podpoře nezískali mnoho hlasů. Republikový výbor oba vyloučil jasnou většinou.

**Miloš Borovička, tiskový mluvčí ČsOL,
foto: Ladislav Lenk**

Památce jednoho ze zakladatelů samostatného čs. státu

V pátek 2. května 2014 se v Petřínských sadech v Praze uskutečnilo vzpomínkové shromáždění k 95. výročí tragické smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Zúčastnili se ho ústavní činitelé, představitelé veřejného a politického života, Ministerstva obrany ČR a Generálního štábu AČR, zástupci Společnosti M. R. Štefánika a představitelé veteránský

a občanských sdružení a organizací z České i Slovenské republiky

Byli mezi nimi mj. velvyslanec Slovenska v ČR Peter Weiss, místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Petr Gazdík, náměstek ministra obrany Bohuslav Dvořák, velitel Vzdušných sil AČR brigádní generál Libor Štefánik. Přítomní uctili památku jednoho ze zakladatelů samostatného československého státu položením věnců a kytic k pomníku M. R. Štefánika. Za Československou obce legionářskou věnec položil člen Předsednictva Republikového výboru ČsOL br. Milan Mojžíš.

V následující vystoupeních řečníci připomněli význam osobnosti M. R. Štefánika a jeho zásluhy o čs. stát a upřímně zavzpomínali na člověka, který sehrál spolu s T. G. Masarykem a E. Benešem snad nejdůležitější roli při vzniku Československé republiky. Připomeňme, že astronom, filozof, slovenský politik, generál francouzské armády, organizátor československých legií a první ministr vojenství Československa Milan Rastislav Štefánik se narodil 21. července 1880 ve slovenských Košáříkách. Po vystudování astronomie a filozofie odešel v roce 1904 do Francie. Zasloužil se o rozšíření astronomické a meteorologické sítě v Asii, Africe a Jižní Americe. Po vypuknutí 1. světové války vstoupil do francouzské armády a jako letec bojoval ve Francii a v Srbsku. V letech 1914–1918 organizoval čs. legie v Srbsku, Rumunsku, Rusku a v Itálii a v roce 1918 také protisovětskou intervenci na Sibiři. Byl členem Národní rady v Paříži a 14. 10. 1918 se stal prvním (a také posledním) ministrem vojenství Československa v prozatímní čs. vládě v Paříži. Žel, svého návratu do samostatného čs. státu, o jehož vznik se tolik zasloužil, se tento výjimečný člověk nedočkal. Při cestě do vlasti, 4. května 1919, zahynul u Bratislavy při letecké havárii.

Text a foto: Ladislav Lenk

V Praze se konaly důstojné oslavy 69. výročí ukončení 2. světové války

Na Čestném dvoře Národního památníku v Praze na Vítkově vyvrcholily ve čtvrtek 8. května oslavy 69. výročí ukončení 2. světové války a Dne vítězství. Pietní akt se konal za přítomnosti prezidenta ČR Miloše Zemana a zúčastnili se ho další nejvyšší ústavní a státní činitelé – předsedové obou parlamentních komor Milan Štěch a Jan Hamáček, premiér Bohuslav Sobotka, ministr obrany Martin Stropnický, náčelník generálního štábu Petr Pavel a další. Mezi čestnými hosty bylo více než sedmdesát válečných veteránů, kteří na frontách 2. světové války bojovali za naši svobodu a které na Vítkov obětavě doprovázeli terénní pracovníci projektu Péče o válečné veterány. Přítomni byli rovněž zástupci občanských a občanských sdružení, mezi nimi také představitelé Československé obce legionářské.

Po nástupu čestných jednotek vykonal prezident republiky Miloš Zeman v doprovodu ministra obrany Martina Stropnického slavnostní přehlídku a poté pokračoval pietní akt položením věnců pod státním znakem České republiky. Věnec zde položili i zástupci Československé obce legionářské.

V dopoledních hodinách téhož dne prezident republiky na Pražském hradě jmenoval několik generálů, mezi nimiž byli i tři váleční veteráni. Generálmajorem se stal Mikuláš Končický, brigádními generály byli jmenováni místopředseda ČsOL Emil Boček a syn popraveného generála Heliodora Píky Milan Pika.

Dodejme, že den před tím, 7. května 2014, udělil ministr obrany Martin Stropnický v Národním památníku na Vítkově nejvyšší resortní vyznamenání. Oceněny byly čtyři desítky osob, sedm válečných veteránů bylo jmenováno do vyšších hodností. Ministr obrany udělil i Kříže obrany státu in memoriam. Mezi vyznamenanými byl mj. Jaroslav Ewald, který bojoval v řadách čs. legií u Vouziers a Terronu a po okupaci se zapojil do činnosti Obrany národa, kdy za svoji odbojovou činnost byl nacisty popraven. Dalším z oceněných byl Rudolf Severin Krzák, který za 2. světové války bojoval ve Francii a zúčastnil se bojů při osvobození Československa. Mezi sedmi veterány, kteří byli jmenováni do vyšších hodností, byl například Rostislav Stehlík, příslušníka 1. čs. armádního sboru, který prošel karpatsko-dukelskou operací a dnes je aktivním členem ČsOL.

Stejně jako v předchozích letech se zástupci Československé obce legionářské i letos zúčastnili řady pietních aktů v celé Praze, kde položili věnce. Bylo tomu tak na Staroměstském náměstí v Praze, u budovy Českého rozhlasu, na mostě Barikádníků, u památníků obětí z řad spojeneckých armád v Ďáblicích, u pomníku vojáků polské armády v Žernosecké ulici a také na Kobyliské střelnici. Dne 7. května utčili památku hrdinů 2. světové války rovněž na pohřebišti vojáků zemi Commonwealthu, na pohřebišti vojáků Sovětské armády, Bulharska, pražských barikádníků či letců RAF. Věnce položili ke hrobu generála Karla Klapálka a legendárního velitele Pražského povstání generála Karla Kutlvašra. A konečně v pátek 9. května se zúčastnili pietní vzpomínky na sovětské vojáky padlé ve 2. světové válce na pohřebišti sovětských vojáků na Olšanských hřbitovech.

Připomínka 69. výročí ukončení 2. světové války a Dne vítězství v Praze byla i za přispění zástupců Československé obce legionářské velmi důstojná.

Text a foto: Ladislav Lenk

Výstava o Jožovi Davidovi a čs. legiích v Opavě

V Opavě byla slavnostně zpřístupněna výstava Československé legie v Rusku 1914–1919 věnovaná rovněž osobnosti poválečného předsedy Československé obce legionářské a rodáku z opavských Kylešovic br. Jožovi Davidovi. Vernisáž výstavy v Obecním domě se uskutečnila ve čtvrtek 15. května 2014 za přítomnosti primátora města Opava Zdeňka Jiráčka a celé řady dalších osobností. Za ČsOL byli přítomni sestry a bratři z místních jednot a rovněž zástupci ústředí ČsOL v čele s br. Jiřím Charfreitagem, tajemníkem projektu Legie 100.

Oficiální část vernisáže zahájila kurátorka výstavy Kateřina Vojkůvková společně s ředitelkou pořadatelské Opavské kulturní organizace Janou Hynarovou. S hlavním projevem vystoupil primátor města, vlastní profesí historik, který poutavě osvětlil význam čs. legií v rámci celosvětového kontextu

dějů první světové války a zároveň vykreslil proměny, v jakých se odehrával poválečný osud legionářů samých. Ať už to byla jejich role coby pilíře demokratického a humanistického československého samostatného státu, opětovný boj legionářů v druhé světové válce i selhání jednotlivců-kolaborantů, až po upozadění a zapomenutí legionářského odkazu v éře komunistického režimu. Po něm následovalo vystoupení zástupce ČsOL br. Jiřího Charfreitaga, který přiblížil náplň projektu Legie 100 a projevil přání, aby se tato výstava stala první z řady dalších realizací tohoto projektu právě v Opavě. V rámci oficiálního zahájení zaznělo rovněž pět skladeb s legionářskou tematikou, které br. Jožovi Davidovi věnoval ve 30. letech 20. století řídící učitel z Horních Stakor u Mladé Boleslavi a které nastudovali studenti opavské konzervatoře.

ČsOL zapůjčila pro tuto výstavu celkem 74 rollupů, které populární formou přibližují dějiny čs. legií v Rusku. Putovní výstava, kterou ČsOL prezentovala již několikrát na různých místech republiky, vznikla ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, Vojenským historickým ústavem a Vojenským historickým archivem v Praze.

Výstava byla rozšířena místními historiky o opavský výstavní blok. Návštěvníci se tak mohou ve zdejší Síni slávy seznámit s výčtem legionářů pocházejících z Opavy a s dalšími podrobnostmi týkajícími se jejich válečného osudu. Za velmi zajímavou je třeba považovat expozici věnovanou br. Jožovi Davidovi s vystavenými předměty, které z pozůstatosti propůjčila jeho rodina. K vidění je tak například prvorepubliková legitimace člena ČsOL s pořadovým číslem 2 nebo průkaz člena Odbočky Československé národní rady na Rusi, nemluvě o souboru vyznamenání a dalších předmětů.

Text a foto: Jiří Filip

Starodružiníkům v Mladé Boleslavi nepřálo počasí

V sobotu 17. května 2014 se v Mladé Boleslavi na Krásné louce v údolí Jizery pořádal Dobový den aneb Začalo to v Sarajevu, k němuž se připojila Československá obec legionářská uspořádáním Dětského dne se starodružiníky. Na akci, pořádané Statutárním městem Mladá Boleslav, jeho kulturní organizací a místním sdružením K. K. Landwehrintanterieregiment Jungbunzlau No. 10 se sešla celá řada příznivců vojenské historie. K vidění tak byly jak stejnojmenné rakousko-uherské, tak legionářské. Z ČsOL byli přítomni členové místní mladoboleslavské jednoty a jednoty královehradské. V „legionářském“ dorazili se svým vojenským táborem také členové Klubu přátel pplk. Karla Vašátky.

Legionáři připravili pro děti pod vedením br. Pavla Koštejna soutěž, při které musely plnit několik úkolů. Předně nalézt na vystavních panelech základní informace o čs. legiích a samostatném československém státě a ty doplnit do soutěžního listu a rovněž splnit několik branných disciplín. Děti se tak ocitly například v bitvě u Vouziers, kde museli překonat úzké dřevěné lávky, nebo v bitvě u Zborova, kde si zastříleli ze vzduchovky. Jinde se zase snažili střílet granátem do připraveného terče nebo překonat překážkovou dráhu. Po úspěšném splnění všech soutěžních úkolů byly děti odměněny propagačními a upomínkovými předměty.

Pro návštěvníky byl k dispozici i stánek Československé obce legionářské, kde se zájemci mohli vybavit dalším informačním materiálem o dějinách čs. legií. V lazaretním stanu jim dívky v dobovém oděvu zdravotních sester předvedly ošetření raněného a nástroje a pomůcky, se kterými se před téměř sto lety pracovalo. Br. Tonda Náčovský vždy ochotně povozil malé zájemce na historické motorce. Z hlavního pódia hrála Staropražská kapela, v polní kuchyni se vařil nefalšovaný guláš a připraveny byly i další stánky.

Bohužel celé akci nepřálo počasí, neboť již v jednu odpoledne se rozpršelo. Bojová ukáзка, plánovaná na 16. hodinu se proto zrušila. Projevil se však bojovný duch přítomných stejnokrojovaných vojáků, a tak když na válečnou plochu vyjela replika obrněného automobilu Romfell, brzy se k ní postupně přidávali další vojáci. Výsledkem tak přece jen byla spontánní bojová ukáзка, ve které figurovalo přes sto účastníků v „přátelském“ střetnutí, odměněná potleskem přítomných.

Jiří Filip, foto: Jiří Charfreitag

Asociace muzeí a galerií se připojila k projektu Legie100

První místopředseda ČsOL br. Jindřich Sitta podepsal 20. května 2014 za Československou obec legionářskou Memorandum o vzájemné spolupráci s nevládním neziskovým sdružením 280 muzejních institucí z celé republiky. Asociace muzeí a galerií (AMG), zastoupená při samotném podpisu předsedou AMG Luděk Benešem, usiluje o všestranný rozvoj muzejnictví u nás. Při prosazování zájmů svých členů vystupuje jako prostředník při jednáních se státem a územními samosprávami. Vzhledem k tomu, že AMG má aktualizovaný přehled o chystaných akcích svých členů, lze očekávat, že bude navázána efektivní spolupráce právě při pořádání výstavních počinů, které se budou týkat historie čs. legií a rovněž působení Československé obce legionářské po první světové válce. Na druhou stranu bude moci ČsOL nabídnout s rámci lepší koordinace jednotlivým muzeím své putovní výstavy a další populárně naučné a odborné materiály, které do této chvíle vytvořila a do budoucna zpracuje. Nastavenou spolupráci s Asociací muzeí a galerií je třeba vnímat jako další milník ve výstavní činnosti ČsOL.

Text a foto: Jiří Filip

Nový pomník našich vojáků na Ukrajině

Díky finančním prostředkům Volodymira Borodenka jr. byl v pátek 23. května 2014 odhalen pomník jedenácti Čechoslovákům, kteří padli v bitvě u Čerňachova na Ukrajině. Syn tak splnil otcovo přání, kterého celý život trápila jeho nedobrovolná účast na okupaci Československa v roce 1968.

Když Volodymir Lvovič Borodenko dostal v létě 1968 povělavací rozkaz, netušil, že se místo několikátýdenního cvičení záložáků zúčastní okupace Československa. Trauma ho pak provázelo celý život. Okupaci celý život odmítal a do smrti jej tížil v srdci velký morální dluh. Ten se rozhodl splatit jeden z jeho synů tím, že významně přispěl na opravu pomníků jedenácti Čechoslováků, kteří padli nedaleko Kyjeva v bitvě o Čerňachov. Pomník byl odhalen 23. května 2014 za přítomnosti velvyslance České republiky na Ukrajině, vojenského přidělence MO ČR na Ukrajině, zástupce Československé obce legionářské br. Milana Mojžíše, představitelů místní samosprávy, zástupců ukrajinské komise pro válečné hroby a široké účasti místních obyvatel.

Boji u Čerňachova prošla 1. čs. samostatná brigáda v SSSR v listopadu 1943 poté, co osvobodila centrum ukrajinské metropole – Kyjeva. Mezi padlým mužstvem byl i četař Jan Nedvídek, jeden z nejoblíbenějších poddůstojníků čs. vojenské jednotky, bývalý příslušník tzv. oranské skupiny, účastník bojů u Sokolova v řadách 1. roty, kde za projevenou statečnost obdržel Čs. válečný kříž 1939 a sovětský Řád rudé hvězdy. Padl jako velitel tanku v bojích 9. listopadu 1943. Jediným padlým důstojníkem byl štábní kapitán in memoriam Jaroslav Zhor-Ernest, bývalý důstojník čs. armády, rovněž člen oranské skupiny a jeden z prvních příslušníků čs. vojenské jednotky v SSSR. U Sokolova byl zástupcem náčelníka štábu praporu a za hrdinství byl vyznamenán Čs. válečným křížem 1939 a sovětskou medailí Za odvalu. Po vzniku 1. čs. samostatné brigády byl jmenován do funkce ženijního náčelníka brigády. Padl v bojích 9. listopadu 1943 a za prokázané hrdinství obdržel sovětský Řád vlastenecké války II. stupně.

Odhalení pomníku má v dnešní době nepochybně velký morální a symbolický význam. Ukrajinci dávají jasně najevo, nakolik si váží československého úsilí a našich padlých při osvobozování jejich vlasti.

Miloš Borovička, tiskový mluvčí ČsOL, foto: Andrew Shvachko

Jako svědci atentátu

V sobotu 24. května se v libeňské zatáčce v ulici V Holešovičkách odehrála rekonstrukce jednoho z nejvýznamnějších činů našeho zahraničního a domácího odboje – likvidace zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Akce přilákala stovky diváků.

Městská část Praha 8 připomíná tuto významnou událost československých dějin opravdu důsledně a způsobem, který zaujme i tu nejširší veřejnost. V pražské zatáčce v ulici V Holešovičkách, tedy na místě, kde se atentát před 72 lety odehrál, totiž spolu s klubem vojenské historie Rota Nazdar a dalšími nadšenci, uspořádala rekonstrukci atentátu. V 10:35 tak opět zazněla detonace bomby a výstřely, kterými se rotmistři Josef Gabčík a Jan Kubiš probijeli do bezpečí.

Stalo se...

Sešlost u pomníku operace Anthropoid si připomněla i jedno další výročí – samotný pomník slavil pět let od svého odhalení. Při zahájení akce krátce promluvil tajemník ČsOL br. Filip Procházka, aby Městské části Praha 8 a nadšencům z klubů vojenské historie poděkoval, jakým způsobem připomínají náš odboj a atraktivním způsobem jej představují zejména mladším generacím, a vyzdvihl význam akce našich odbojářů.

Na rekonstrukci navazoval doprovodný program v nedalekých Thomayerových sadech, kde se diváci mohli přesvědčit, jak tvrdý výcvik okusili naši vojáci na Britských ostrovech a zejména ve Skotsku. Nadšenci z Roty Nazdar a dalších klubů vše předvedli na živo včetně seskoků z výcvikových trenažerů či střelby z protitankového kanonu.

Velký zájem budil i stánek ČsOL, kde si děti mohly osahat zbraně, které používali předchůdci našich parašutistů – českoslovenští legionáři za první světové války. V některých chvílích jsme byli dětmi doslova obsypáni. Starší měli možnost dopat se na své legionářské předky a zjistit, kde mohou pátrat v rodinné historii. Během dvou dnů akci navštívili stovky diváků, kteří si jistě odnesli spoustu nových poznatků a možná i trochu zapálení pro naši historii, které z účastníků doslova sršelo.

Miloš Borovička, foto: Marcela Volfová

Prezidenta v Normandii doprovázeli váleční veteráni

70. výročí vylodění spojenců v Normandii za druhé světové války si 6. června přímo na místě této slavné bojové operace připomnělo na deset tisíc významných hostů včetně vrcholných představitelů Spojených států, Ruska, Británie, Francie, Německa a dalších zemí.

Z České republiky se těchto oslav zúčastnila delegace v čele s prezidentem ČR Milošem Zemanem. V jeho delegaci byli také váleční veteráni, kteří se účastnili odboje na západě. Byli mezi nimi Jaroslav Klemeš, Emil Boček, Alexander Burger, Viktor Wellemín, Adolf Röhrer, Alois Dubec a Pavel Vranský. Zastoupen byl i náš odboj na východě, a to Bohuslavem Andršem a Bedřichem Opočenským. V delegaci byl rovněž předseda ČsOL Pavel Budinský spolu s pracovníky projektu ČsOL Péče o válečné veterány, kteří válečné hrdiny doprovázeli na dlouhé cestě.

Všichni byli čestnými hosty prezidenta Miloš Zemana, který se s nimi nejprve přivítal na kbelském letišti. „Chtěl bych vám říci to, co už sami dávno víte: Svoboda není něco, co máme na věky. Za svobodu se musí trvale bojovat a ten, kdo nemá vůli si tuto svobodu udržet, ji ztratí,“ řekl prezident v hale kbelského letiště. „Chtěl bych vám poděkovat za to, co jste vykonali pro svoji vlast,“ prohlásil na adresu válečných veteránů. Současně ocenil, že ho do Normandie doprovázejí a pak se jim věnoval v průběhu celého dne. Tak se mohli setkat s nejvyššími představiteli světových mocností, kteří nešetřili slov obdivu a uznání jejich válečných zásluh.

Připravil: Ladislav Lenk, foto: archiv ČsOL

Bahna 2014 připomněly i 100 let od vzniku čs. legií

Hlavními organizátory již 25. ročníku Dne pozemního vojska Bahna 2014, který se konal v sobotu 7. června ve Vojenském újezdu Brdy, bylo Velitelství pozemních sil, Nadace pozemního vojska AČR, Sekce podpory Ministerstva obrany, Vojenská policie, Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Muzeum na demarkační linii v Rokycanech, Československá obec legionářská a kluby vojenské historie.

Pořadatelé vzpomínali, že prvního ročníku této akce se v roce 1990 zúčastnilo zhruba padesát lidí a dvanáct kusů techniky. Letošní statistika byla naprosto odlišná – na organizování Dne pozemního vojska se podílelo přes 800 vojáků s více než 250 kusy pozemní techniky.

Krásné slunečné počasí přivítalo na padesát tisíc návštěvníků. Akce se zúčastnili například předseda vlády ČR Bohuslav Sobotka, předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Hamáček, ministr obrany Martin Stropnický, náčelník Generálního štábu Armády České republiky armádní generál Petr Pavel a další hosté. Na čestné tribuně byl i předseda ČsOL Pavel Budinský.

Dvě hlavní vojensko-historické ukázky připomínající 100 let od vzniku československých legií a 70 let od zahájení Dukelské operace během 2. světové války se konaly s mottem „Nikdo nemá právo zapomenout“ a u diváků vzbudily mimořádný ohlas. Podílelo se na nich 300 členů vojenských historických klubů se 100 kusy historické vojenské techniky.

Text a foto. Vladimír Marek

Památce hrdiných československých parašutistů

Stovky lidí si připomněly ve středu 18. června 2014 v pražské Resselově ulici u chrámu sv. Cyrila a Metoděje, poslední útočiště sedmi československých parašutistů vysazených do tehdejšího protektorátu s úkolem zlikvidovat zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, památku těchto hrdinů.

Opálka, Gabčík, Kubiš, Valčík, Bublík, Hrubý, Švarc... Všichni svůj úkol splnili, ale pak už se jim nepodařilo uniknout před nepřitelem. V kryptě pravoslavného chrámu, který se stal jejich posledním útočištěm, se pokoušeli více než šest hodin vzdorovat sedmi stům útočníků. Nevzdali se a bojovali do posledního náboje.

Pietní vzpomínky v Resselově ulici se letos zúčastnil prezident České republiky Miloš Zeman a další nejvyšší ústavní a státní činitelé. Ti všichni uctili památku statečných parašutistů položením věnců a květin. Pietnímu aktu v Resselově ulici byl přítomen i generálmajor Jaroslav Klemeš, poslední žijící člen čs. parašutistických jednotek vysazených za války do protektorátu. Poté, co položil věnec, se s ním osobně pozdravil prezident republiky a vyslovil uznání nad jeho osobním hrdinstvím i statečností československých zahraničních vojáků.

Za Československou obec legionářskou položili věnec u zdi chrámu člen Předsednictva Republikového výboru ČsOL Jiří Vlasák spolu s válečným veteránem brigádním generálem Miloslavem Masopustem a předsedou Jednoty ČsOL Praha

6 Jiřím Železným. Poté následovala panychida věnovaná všem obětem nacistické zločiny rozpoutané v období tzv. heydrichiády a vzpomínka u pamětní desky v kryptě v chrámu sv. Cyrila a Metoděje.

Piětní uctění památky čs. parašutistů pak pokračovalo u pomníku československých parašutistů a jejich spolupracovníků z domácího odboje v Technické ulici v Praze Dejvicích. Také zde zástupci ČsOL položili k pomníku věnec.

Text a foto: Ladislav Lenk

Jednota ČsOL Praha 1 ocenila práci svých členů

V klubovně hotelu Legie se 12. června letošního roku konala mimořádně významná členská schůze jejich členů.

Jednota, která po své revitalizační obnově své aktivity v dubnu 2011, se k dnešnímu dni stala

jednotou velice pracovitou a aktivní. Přišla do ní řada nových členů, jednota se pravidelně schází a vymýšlí nejrůznější aktivity včetně třeba střeleckých soutěží spojených s přátelským posezením i další akce.

Tentokrát byla na programu schůze zpráva o stavu členské základny jednoty, rozšíření jejího výboru, upřesnění plánu práce na rok 2014, informace o jednání Republikového výboru ČsOL a také diskuse nad možnostmi zapojení členů jednoty do projektu Legie 100.

Během jednání došlo i na slavnostní chvíle, kdy byla řadě členů jednoty udělena pamětní medaile a pamětní mince ČsOL. Ocenění se dostalo dlouholetému členovi ČsOL a předsedovi Jednoty ČsOL Praha 1 Pavlu Budinskému. Pod jeho vedením vykazuje jednota aktivní činnost, navázala velmi úzkou spolupráci s MČ Praha 1 a Českou obcí sokolskou. Br. Budinský má velký podíl na organizování a zabezpečování společných akcí, které mají velký ohlas. Z dalších oceněných jmenujme Oldřicha Axmana, Jaroslava Coufalovou, Petra Hozlára, Marii Charvátovou či Danu Noskovou.

Ladislav Lenk, foto: Andrea Lejtnarová

Bratr generál Karel Václav Petřík obdržel čestné občanství v Praze 1

Starosta Městské části Praha 1 Oldřich Lomecký předal v pondělí 23. června na Staroměstské radnici dekret o Čestném občanství in memoriam vnuku br. gen. Karla Václava Petříka. Na úvod slavnostního setkání promluvil tajemník Československé obce legionářské br. Milan Mojžíš.

Karel Václav Petřík byl významnou osobností československého vojenského odboje na Rusi, v němž působil od samého počátku v řadách České družiny. Během svého působení získal mnohé zásluhy a vysloužil si řadu vyznamenání. Do svobodné vlasti se vracel již v hodnosti plukovníka a nedlouho poté se stal jedním z generálů československé armády, na jejíž výstavbě a modernizaci se jako velitel divize podílel.

Za okupace se zapojil do odboje a byl i krátce vězněn, naštěstí však vyvázl. Jako demokrat měl konflikty po skončení

války s komunisty a hned po únorovém převratu byl zatčen a vězněn na Pankráci, aniž by o tom byla vyzrozuměna jeho rodina. Údajně po intervenci Zdeňka Fierlingera byl po několika týdnech propuštěn. Syn br. generála však takové štěstí neměl, komunisté jej věznili pět let. Karel Václav Petřík zemřel 8. července 1957, v nedožitých 72 letech.

Uskutečnění předání čestného občanství bylo realizováno i díky dlouhodobé iniciativě místní zastupitelky Terezy Žáčkové Motalové. Při samotném aktu byli přítomni i bratři z jednot Mladá Boleslav a Praha 3, kteří vykonali čestnou stráž.

Jiří Filip, foto: Městská část Praha 1

Projekt „Oheň(bez)naděje“ pokračuje i letos

I v letošním roce pokračuje velice úspěšný projekt Československé obce legionářské pod názvem „Oheň(bez)naděje“. Projekt je trvale vysoce oceňován i nejvyššími představiteli státu. Letošní čtvrtý ročník zahájil osobně prezident ČR Miloš Zeman, když spolu s místopředsedkyní Senátu Parlamentu ČR Miluší Horskou zapálil v Ležákách oheň v lucerničkách žáků základních škol Včelákov a Skuteč.

Na projektu se dále velmi intenzivně podílí hejtman Pardubického kraje Martin Netolický a primátorka Pardubic Štěpánka Fraňková. Se žáky uvedených škol – účastníky projektu – se v úterý 24. června při příležitosti komponovaného programu v chrámu sv. Mikuláše na Malostranském náměstí v Praze setkal kardinál Dominik Duka. Zapsal se do kroniky projektu a pak se s nimi společně vyfotil. O realizaci projektu v letošním roce vás budeme podrobně informovat v dalším čísle Legionářského směru.

Připravil: Ladislav Lenk

Setkání v duchu vzpomínek, radostí i ocenění

U příležitosti oslav Dne vítězství se dne 9. května 2014 sešli představitelé Československé obce legionářské s válečnými veterány z jednot ČsOL Bruntál, Krnov, Nový Jičín, Opava a Vítkov. Setkání se neslo v duchu vzpomínek, ale i současných radostí a problémů přítomných.

V úvodním slovu všechny zúčastněné přivítal bratr Jaroslav Žáček. Využil této příležitosti, aby ostatním hostům představil válečné veterány regionu a krátce se zmínil o jejich životních osudech. Nezapomněl ani na ty, kteří v uplynulém období navždy opustili tento svět – Otto Broďáka, Ondřeje Doboše, Vladimíra Novotného, Zdenku Ruprechtovou, Pavla Tomka a Gustava Wrzecionka. Jejich památku přítomní uctili minutou ticha. Bratr Žáček zároveň v řadách ČsOL přivítal nové členy. Staly se jimi vdovy po válečných veteránech Vlastimila Hešíková a Valéria Ráčková. Řady příznivců ČsOL rozšířili Věra Vargová a Petr Holub.

K přítomným pak promluvil bratr Pavel Skácel, předseda Jednoty ČsOL MSK. Krátce charakterizoval projekt Péče o válečné veterány v roce 2014, jehož je vedoucím. Připomněl, že Moravskoslezský kraj – vzhledem ke své úloze v době osvobození od fašistických vojsk v době 2. světové války – patří k těm, kde žije nejvyšší počet válečných veteránů (114).

Stalo se...

Setkání u příležitosti oslav osvobození naší země od fašismu vyvrcholilo předáním čestných uznání, pamětních medailí a mincí. Čestné uznání ČsOL bylo uděleno Drahomíře Fresserové, manželce válečného veterána, za podíl na udržování odkazu bojovníků 2. světové války, Dagmar Hanzlové, vdově po účastníku zahraničního odboje, za činnost v ČsOL a podíl na udržování odkazu bojovníků 2. světové války, Boženě Hrudíkové, vdově po účastníku domácího odboje, za činnost v ČsOL a podíl na udržování odkazu bojovníků 2. světové války, Miroslavě Kabilkové, vdově po účastníku zahraničního odboje, za činnost v ČsOL a podíl na udržování odkazu bojovníků 2. světové války, Ireně Pikové, vdově po vojákovi, který bojoval na Středním východě, za činnost v ČsOL a podíl na udržování odkazu bojovníků 2. světové války, Miluše Zednickové, účastnici domácího odboje, za aktivní práci v ČsOL a podíl na udržování odkazu bojovníků 2. světové války, Mojmiru Merendovi, účastníku bojů ve Slovenském národním povstání, za celoživotní postoje a udržování legionářských tradic a pplk. Jaroslavu Žáčkovi, příznivci ČsOL, za aktivní činnost v opavské jednotě.

Pamětní medailí III. stupně byli za obětavou terénní práci pro válečné veterány oceněni pplk v. v. Jaroslav Juryška a pplk. v. v. Petr Radina. Udělovaly se také Pamětní mince ČsOL, a to manželům Žofii a Jozefu Beniskovým. Bratr Beniska byl aktivním účastníkem Slovenského národního povstání, členem ČsOL je řadu let a bez něj si ostatní až donedávna nedokázali představit žádnou z aktivit jednoty. Když se jeho zdravotní stav zhoršil, byla to právě jeho manželka Žofie, která mu svou péčí umožnila i nadále aktivně žít a účastnit se akcí ČsOL. Třetí mince byla udělena Naděždě Volné, dceři popraveného člena odbojové organizace Obrana Slezska, za aktivní práci v ČsOL a ČSBS.

Zvláštěností setkání bylo předávání Pamětních medailí Joži Davida, které byly vytvořeny k příležitosti 130. výročí narození legionáře, politika, novináře a opavského rodáka Josefa Davida. Toto výjimečné ocenění uděluje opavská jednota ČsOL za obětavou a angažovanou práci při udržování historické paměti na oběti 2. světové války, za příkladné postoje a předávání zkušeností mladším generacím. Dekorováni byli Harry Brebán, Miroslava Kabilková, Dagmar Hanzlová, Pavel Boček, Eva Horáková, Miroslava Kaštovská a Vladimír Křížek.

Připravila: Mgr. Magda Hrstková, Jednota ČsOL Opava

Darney, místo kde se formovaly čs. legie

Darney, obec, kde žije přibližně tisíc obyvatel, leží v jižní části francouzského departementu Vosques, v regionu Lotrinsko. Právě tady na nedalekých pláních se v době 1. světové války formovaly československé legie.

To si k památníku symbolizujícímu 30. června 1918 přijeli v neděli 29. června letošního roku připomenout představitelé Ministerstva obrany České republiky. Právě tady totiž bylo tehdy stvrzeno prohlášení o vzniku nezávislého Československého státu, kdy tehdejší francouzský prezident Raymond Poincaré v těchto místech a za přítomnosti Edvarda

Beneše oficiálně předal čs. legionářům československou státní vlajku.

Delegaci vedl státní tajemník MO Daniel Koštoval. Doprovázeli ho brigádní generál Zdeněk Jakůbek, náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky, brigádní generál Jaroslav Malý a další hosté, mezi nimiž nechyběli ani zástupci Československé obce legionářské v čele s jejím předsedou Pavlem Budinským. Přítomni byli rovněž velvyslankyně České republiky ve Francii Marie Chatardová a generálmajor Josef Bečvář, který v Paříži vykonává funkci přidělence obrany ČR.

Prefekt oblasti Gilbert Payet v úvodním projevu zdůraznil pouto přátelství, které k sobě pojí Francii a Českou republiku. Připomněl události, které se v Darney odehrály v létě roku 1918 a zmínil, že v městečku je stále s pietou uchovávána památka na československé legionáře i prezidenta Tomáše G. Masaryka, který zde vojáky navštívil.

„Nikoliv náhodou se československá armáda po roce 1918 opírala o francouzské zkušenosti, které bezprostředně ovlivnily jak strukturu ozbrojených sil, tak výchovu nového důstojnického sboru. Devadesáté šesté výročí historické události, kterou před dvanácti lety prezident Václav Havel určil jako Den ozbrojených sil České republiky, představuje významný symbol, jimž se naše armáda hlásí ke své legionářské tradici i k mezinárodním souvislostem počátků naší státnosti. Francii tam náleží to nejčestnější místo,“ řekl v projevu státní tajemník Ministerstva obrany ČR Daniel Koštoval.

Text a foto: Miroslav Šindelář

OFICIÁLNÍ ZNAK

Československé obce legionářské

Vážené sestry, vážení bratři, dne 1. července 2014 vstoupila v platnost nová podoba znaku naší organizace v černobílé a barevné variantě. Povinností každého člena, jednoty a orgánů obce legionářské je používat výhradně tento znak. Jakékoli úpravy znaku (změna poměrů stran, záměna barev či úprava odstínů atd.) jsou přísně zakázány.

Smyslem opatření je především odstranit užívání řady různých podob znaku a dovnitř i navenek vystupovat jednotně jako silná organizace. V neposlední řadě bylo třeba odstranit řadu chyb heraldických a jiných v dosud užívaných znacích a navrátit se k podobě znaku, jenž ČsOL užívala po svém založení roku 1921.

Od dne 18. června 2014 je znak ČsOL registrován pod ochrannou známkou č. 338724 u Úřadu průmyslového vlastnictví a je chráněn českým právem. Není tak např. možné umísťovat bez souhlasu ČsOL znak na pamětní, dekorační, umělecké či užité předměty, knihy, razítka atd.

Znak je k dispozici ke stažení v obou variantách na internetových stránkách www.csol.cz v záložce O nás – Znak ČsOL.

Předseda poslanecké sněmovny pokřtil vzpomínky příslušníka České družiny

Deník legionáře Adama Kříže, starodružiníka pocházejícího z Malenovic na Uherskobrodsku, se stala druhou knihou, kterou vydala Československá obec legionářská v rámci Edice pamětí. Prezentace knihy s názvem „Starodružiník pod prvním praporem“ se uskutečnila ve středu 14. května 2014 v reprezentačních prostorách Poslanecké sněmovny PČR a záštitu nad celou událostí převzal předseda poslanecké sněmovny Jan Hamáček.

do vlasti, aby bojovali za habsburskou monarchii, a raději volili dobrovolný vstup do armád států Dohody, aby v jejich řadách vybojovali své vlastní svobodu. Daleko od svých rodin riskovali vlastní život a zdraví za ideál, jehož dosažení bylo na samém začátku

válku zcela nepředvídatelné. (...) Vím o aktivitách Československé obce legionářské, na nichž se vaše sdružení podílí, vím o projektu Legie 100, na němž máte rovněž podíl, a vím také o tom, že se staráte o hroby a pomníky padlých. Organizujete bojové ukázky

Ten svůj projev zahájil srdečným přivítáním: „Vážení hosté, milí legionáři a dovolte mi oslovit vás tak, jako se mezi sebou oslovujete vy sami, milé sestry a bratři!“ Dále uvedl: „V letošním roce si připomínáme sté výročí od vzniku první světové války, ve které se naši legionáři zachovali podle svého nejlepšího svědomí, odmítli se vrátit

a přispíváte svými vzpomínkami, ať už na besedách nebo i v knižní podobě, k tomu, aby památka na slavnou etapu legionářské minulosti zůstala zachována i v myslích dnešní mladší generace. Zachováním legionářských tradic se nám dostává od vás v podstatě jakéhosi národního bohatství, ze kterého si bereme dodnes poučení, ale zároveň získáváme sebevědomí postavené na vzoru a odvaze našich předků.“

První místopředseda ČsOL Jindřich Sitta, jenž vystoupil se svým projevem po předsedovy sněmovny, mimo jiné řekl: „Další svědectví o vítězném boji Čechů a Slováků na straně dohodových států v první světové válce dnes obohacuje českou knihovnu. Tím cennější je tato kniha, uvědomíme-li si, že nám v ní bratr Adam Kříž přibližuje vznik vůbec první české jednotky, která na samotném počátku světového

konfliktu pozvedla prapor zahraničního odboje proti habsburské monarchii. Právě letos oslavíme sté výročí přísahy této jednotky, která do československých dějin vstoupila pod názvem Česká družina. (...) Tradice našeho dnešního státu vyrůstá z demokratického a humanistického odkazu československých legionářů, kteří dobrovolně vstupovali do československého vojska nejen v tehdejším carském Rusku, ale i ve Francii a Itálii. Vydobyli svému národu svobodu a byli připraveni ji hájit i v boji s nacistickým a komunistickým totalitním režimem. Úspěchem projektu Legie 100 bude, pokud se povědomí o legionářských tradicích stane živou součástí povědomí co nejširší veřejnosti nejen v České, ale i Slovenské republice. Hrdinům, jakým byl bratr Adam Kříž, jsme vděční za naši nynější svobodu, a to je i zákonitý důvod, díky kterému se od nich budeme mít vždy co učit a čím se inspirovat.

Na závěr promluvil vnuk legionáře Adama Kříže Radoslav Vlasák, který na setkání dorazil i se svými dcerami. Zdůraznil především, že nebyť Československé obce legionářské, těžko by se mu podařilo zajistit vydání vzpomínek. Od chvíle, kdy však rukopis objevil na půdě domu, věděl, že se mu do rukou dostalo něco výjimečného, co zasluží, aby se dostalo mezi širokou veřejnost.

Následoval přípitek třech hlavních aktérů a tím i byla kniha slavnostně pokřtěna.

Starodružiník Adam Kříž se narodil 25. února 1892 v Malenovicích, okres Uherské Hradiště. Ve své rodné obci, a později v Brně, kde absolvoval vyšší státní průmyslovou školu, byl organizován v Sokolu. V rakousko-uherské armádě nesloužil, ale již na konci srpna 1914 vstoupil v Kyjevě do 3. roty České družiny v hodnosti střelce. Později byl vzhledem k utrpeným zraněním

a dočasné hospitalizaci přeřazen nejprve k vozatajské rotě a později k oddělení štábu čs. vojska jako písař. Za své bojové úspěchy byl vyznamenán Medailí sv. Jiří 4. stupně a Křížem sv. Jiří 3. stupně. Povyšován byl v průběhu bojů v Rusku a z Vladivostoku byl 35. lodním transportem evakuován již v hodnosti rotmistra. S ním ho do vlasti následovala i jeho žena Lydie Nikolajevna Zacharova z Tuly.

Z armády byl propuštěn 24. února 1921 a zaměstnán jako vrchní adjunkt, později inspektor Československých státních drah v Brně. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byl nacisty 1. dubna 1940 coby ruský legionář suspendován. Z Brna se odstěhoval a byl zaměstnán v továrně na zámky a nástroje v Kroměříži. Zapořil se ve funkci velitele do odbojového hnutí v rámci 1. odbojného štábu v oblasti střední Moravy, krajské vedení v kraji Kroměříž. Dne 5. října 1944 však byl v Kroměříži obklíčen gestapem a při pokusu o útěk postřelen do nohy. Do 26. ledna byl vězněn v Kounicových kolejích v Brně, odkud byl transportován do koncentračního tábora Flossenbürg, kde mu bylo přiděleno vězeňské číslo 44232. Spolu s ostatními vězni byl naočkován skvrnitým tyfem a 8. března 1945 byl převezen do trestnice v Norimberku do vyšetřovací vazby v souvislosti s obviněním z přípravy velezrady. Zde jeden z našich prvních bojovníků za samostatný demokratický stát zemřel 13. března 1945. Starodružiník Adam Kříž byl pochován na hřbitově Südfriedhof v Norimberku.

Kniha, která vyšla v nákladu 750 výtisků a má 231 stran, je k dostání na pražském ústředí Československé obce legionářské za 150 Kč. Kniha je doplněna několika desítkami dobových fotografií a rovněž kresbami E. Firlingra, které vytvořil pro zamýšlené a nerealizované vydání v době první republiky.

Jiří Filip, foto: Jiří Charfreitag a Stanislav Vejvar

Hovoříme s ředitelem odboru pro válečné veterány MO ČR plukovníkem Eduardem Stehlíkem

Novela zákona o válečných veteránech podstatně prodlužuje lhůty pro získání tohoto osvědčení. Má retroaktivní účinek, vztahuje se i na vojáky, kteří osvědčení získali v minulosti?

Těm, kteří se stali válečnými veterány v minulosti, toto osvědčení zůstává. Pro ty se nic nemění. Novela, jak byla připravena, má dva silné momenty, které dosavadní situaci mění. Jak řekl již ministr obrany Martin Stropnický, jde nám především o větší spravedlnost při udělování tohoto osvědčení. Toho má být mimo jiné dosaženo zpřísněním režimu vydávání. Nezbytná doba působení ve válečné zóně se prodlužuje ze třiceti na devadesát dní, což odpovídá době, jaká byla v naší legislativě nastavena po druhé světové válce. Existují však i operace Armády České republiky, kde je riziko, jemuž je voják vystaven, menší. Pro tyto případy je stanovena lhůta jeden rok. Voják však musí být do této operace služebně vyslán a nejdou tedy sčítat dohromady jednotlivé dny strávené na krátkodobých služebních cestách. Navrhovatelům novely zákona šlo především o zvýšení prestiže tohoto osvědčení. Pokud je někdo válečný veterán, tak by mělo jít o označení s vysokým kreditem, které by mělo, řekneme-li to, zvonit. Veřejnost by věděla, že jde o člověka, který ve službě své zemi nasadil svůj vlastní život.

V případě roční varianty ale bude možné mise sčítat, tak dlouhé působení v operacích v naší armádě není totiž obvyklé...

Ano, tam tato možnost existuje. Podle mého názoru byl úmysl zákonodárce takový, aby někdo opakovaně nevyjížděl na krátkodobé služební cesty na tři čtyři

V květnu letošního roku podepsal prezident České republiky Miloš Zeman novelu zákona o válečných veteránech. Tato legislativní úprava přináší celou řadu nových věcí. A právě o nich jsme se bavili s ředitelem odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR plukovníkem Eduardem Stehlíkem.

dny a postupně takto nenasčítal požadovaný časový úsek a pak si nepožádal o osvědčení válečného veterána. Důležité je, že člověk musí být do konkrétní zahraniční operace přímo vyslán.

Žijeme v době, kdy se všude šetří. Nevedly k úpravě zákona o veteránech i určité ekonomické důvody?

To si nemyslím. Z mého pohledu, alespoň jak jsem měl možnost hovořit s těmi, kteří tento zákon připravovali, důvody skutečně spočívaly ve větší spravedlnosti a náročnějších kritériích při udělování. Navíc pokud se podíváme na benefity, které z tohoto osvědčení vyplývají, nejsou nikterak zásadní. Je mi jasné, že v tomto směru nemůžeme srovnávat Českou republiku se Spojenými státy. Když ale srovnáte benefity, které nabízejí jiné země, s těmi našimi, je škála poskytovaných výhod daleko širší.

Stačí, když srovnáme to, co se nabízí vojenským důchodcům a na druhé straně veteránům. Ten rozdíl není příliš velký. Neuvažujete o tom, že někdy v budoucnu, až se zlepši ekonomická situace, by se mělo i tohle změnit?

Teď řeknu svůj soukromý názor. Většina vojáků AČR odjíždí do zahraničních misí proto, že vidí ve vojenské profesi nějaký smysl. Není to jen pro peníze, jak se nám občas snaží někdo podsouvat. Častokrát jsem slyšel od lidí, kteří prošli Irákem, a zejména pak Afghánistánem, že raději

budou se zlem bojovat za hranicemi naší republiky, než aby s ním pak museli bojovat u nás doma. Ve třicátých letech minulého století se říkávalo, že se u Madridu bojuje za Prahu. Jsem rád, že tuto větu v souvislosti se zahraničními operacemi AČR použil před nedávnem pan prezident. Velice negativně totiž vnímám, když je určitá část naší civilní veřejnosti schopna o našich vojácích v zahraničí hovořit jako o žoldácích. Je to zlé a nespravedlivé. Ale jen tak mimochodem, žold není nic jiného než plat za nějakou činnost. A domnívám se, že ti, kdo takto nespravedlivě a zle naše vojáky nálepkují, by nikdy nic zadarmo neudělali.

Budou dvě varianty operací, ty se zhoršenou bezpečnostní situací a pak ty méně nebezpečné. Kdo bude rozhodovat o tom, o jakou misi se právě jedná? Bezpečnostní situace se přece vyvíjí. Například v Kosovu byla úplně jiná na začátku operace a výrazně odlišná na konci...

Když jste již zmínili Kosovo, mnoho lidí o něm hovoří, že to nebyla mise, ale dětský letní tábor. To je však nespravedlivé a zjednodušující. Pokud se někdo podívá na 6. průzkumnou rotu, která vyjížděla do Kosova v roce 1999 jako první jednotka AČR pod vlajkou NATO, tak právě speciálové vám řeknou, že se tehdy skutečně počítalo s bojovými ztrátami. Prostor, který naše rota přebírala, byl zaminovaný a na jeho hranici byly soustředěny jednotky srbské armády. Nikdo nevěděl,

zda nedojde ke střetu. Ta mise se skutečně zpočátku vyvíjela jako velice nebezpečná. Situace se uklidňovala teprve postupně. Podle mého názoru jednoznačně rozlišit charakter mise by mělo Společné operační centrum MO, tedy Generální štáb AČR.

Novinkou je také to, že osvědčení veterána budou moci získat i civilní osoby...

Již dříve mohli získat toto osvědčení policisté. Šlo například o příslušníky Útvaru rychlého nasazení, kteří se v Afghánistánu či Iráku podíleli a někde dosud podílejí na ochraně našich ambasad. Zákon nyní tuto skupinu rozšiřuje o státní zaměstnance, civilisty, kteří jsou vystaveni stejnému riziku jako vojáci. Například v Afghánistánu jsme měli civilní část provinčních rekonstrukčních týmů. Ti lidé tam strávili například rok při plnění svých úkolů, byli vystaveni velkému riziku, ale osvědčení veterána v minulosti získat nemohli. Přitom nasazovali život stejně jako vojáci. Tuto nespravedlnost novela zákona napravuje.

S touto změnou ale nesouhlasila Čs. obec legionářská, která argumentovala tím, že něco podobného není obvyklé nikde ve světě. Že by se měl najít jiný institut, který by oceňoval tyto civilisty...

Osobně se domnívám, že tady došlo k nedorozumění. Pokud Čs. obec legionářská chápe veterány pouze jako muže či ženy v uniformě, tak tomu rozumím. Na druhou stranu podle československého právního řádu se válečnými veterány mohli stát i v minulosti držitelé osvědčení na základě zákona 255 z roku 1946, tedy partyzáni, nejrůznější spojky, odbojáři, prostě lidé, kteří také nebojovali v uniformě. Toto osvědčení mohli získat dokonce i vězňové z koncentračních táborů, jejichž uvěznění předcházela odbojová činnost. Navíc v současné době máme již šedesát šest případů, kdy osvědčení válečného veterána získali občané podle zákona 262 z roku 2011, o odboji a odporu proti komunismu. To znamená, že v současné době

náš právní řád zná tři cesty k tomu, jak se stát válečným veteránem.

Každým rokem se dozvídáme, kolik nám ubylo druhoválečných veteránů. Nezačíná se pomalu blížit doba, kdy bychom měli přehodnotit činnost terénních pracovníků v rámci projektu POVV?

To si nemyslím. Terénní pracovníci odvádějí obrovský kus práce. Celou řadu z nich osobně znám. Často to jsou lidé, kteří se v tom dobrém stávají příslušníky rodin veteránů. Jsou to lidé s velkou mírou empatie, schopností vcítit se do problémů daného člověka. Snaží se mu opravdu pomoci, berou to jako poslání. V současné době máme něco přes jedenáct set druhoválečných veteránů. Ten počet se však bohužel velice rychle zmenšuje. Zároveň však již jsou i novodobí veteráni, kterým je přes sedmdesát. Jde především o účastníky prvních misí v Perském zálivu a na Balkáně. Nemilosrdné biologické hodiny běží i u těchto lidí. Novodobých veteránů máme v současnosti dvanáct a půl tisíce. A to není nijak malé číslo. Navíc předpokládáme, že jich každý rok zhruba tři sta přibude. Máme tedy velký počet veteránů, kteří sice dnes ještě jsou v produktivním věku, ale v budoucnu se bude potřeba postarat i o ně. A ta doba není až tak vzdálená. Brzy tady budou nejspíš i tisíce lidí, kterým budeme muset vyjit vstříc stejným způsobem jako druhoválečným veteránům. Nemyslím si tedy, že by mělo dojít k přehodnocení tohoto programu, ale spíš k jeho modifikaci a dalšímu zkvalitnění. Osobně se domnívám, že se nikdy nesmí vytratit osobní kontakt mezi lidmi, který je pro většinu veteránů tím nejdůležitějším, co terénní pracovník poskytuje.

Působení v operacích je postavené na týmu a kamarádství. Stále častěji ale slyšíme o novodobých válečných veteránech, kteří se ne vždy vlastním přičiněním dostali do složité finanční a životní situace, mnohdy mají i vážné zdravotní a psychické problémy. Neměli bychom se ještě

více zaměřit právě na tyto případy a ukázat, že ani po odchodu z armády tyto lidé nezůstali osamoceni?

Vždy je možné mnoho věcí dále zlepšovat. Mnoho novodobých veteránů, kteří odešli do civilního života, se na mne obrací s řadou problémů, které by bylo podle mého názoru možné relativně rychle vyřešit – a my se o to také snažíme. Někdy jde o změny, kde bude zapotřebí systémového řešení. Válečný veterán si například najde místo jako řidič kamiónu, ale zaměstnavatel ho nemůže vzít, protože veterán nemá praxi v oboru. A on má přitom paradoxně najeto několik milionů kilometrů s těžkou bojovou technikou. Domnívám se, že tady by mohlo situaci vyřešit vydávání atestů, které by byly uznávány v civilní sféře a veteránům by tak usnadnily vstup do civilního života. Někdy je to samozřejmě složitější: vezměte si například, když někdo dělal řadu let náčelníka štábu. Tam asi budeme v civilním životě těžko hledat ekvivalent. Ale stále jde o člověka, který manažersky řídil nějaký tým, a má tak šanci se v civilním životě uplatnit. Všichni přece víme, že nejsložitější a zároveň nejdůležitější je práce s lidmi a jejich vedení. Pokud jde o péči o zdravotní stav válečných veteránů, velice oceňuji kvalitní spolupráci s resortními zdravotnickými zařízeními, která se snaží veteránům vycházet všemožně vstříc. Máte pravdu, že se občas stane, že se někdo – i bez vlastního zavinění – dostane do vážných problémů, a nemusí to souviset jen se zraněním. Takovýchto případů máme několik a velice jsme se v nich angažovali. Často vysoko nad rámec toho, co nám současné předpisy umožňují.

Jak hodnotíte spolupráci s Československou obcí legionářskou?

S ČsOL přicházím do kontaktu na dvou úrovních. Je to péče terénních pracovníků o druhoválečné veterány, kde musím říci, že jsem se situací spokojen. To protože, že jsem hovořil jak s některými terénními pracovníky projektu POVV, tak i s válečnými terány. Ptal jsem se jich, jak ta péče probíhá, a oni vyjadřovali mimořádnou spokojenost. Myslím si, že finance na projekt jsou vynaloženy účelně a nemám s tím sebemenší problémy. My ten projekt samozřejmě kontrolujeme, již několikrát jsem byl v kontaktu s panem Budinským, Sittou, Mojžišem a dalšími. Druhá věc je samozřejmě projekt Legie 100, který je zásadním způsobem ošetřován obcí legionářskou a kdy se s naším odborem propojuje péčí o válečné hroby a památníky, zejména na území Ruska a Ukrajiny, kdy ČsOL v řadě případů působila radou nebo její příslušníci vyjžděli k odhalování nových pomníků atd. Je tu součinnost na přípravě některých výstav a publikací, takže já tuto spolupráci vidím velice dobře.

Vladimír Marek a Ladislav Lenk, foto: Ladislav Lenk

Osud osob z jedné fotografie (2)

V pražském časopise Artek (2/09-3/09) byl uveřejněn článek o praporčíkovi Václavu Kašparovi, který za I. světové války téměř dva a půl roku bojoval na jihozápadní frontě v řadách Československé brigády a padl 2. července 1917 v bitvě u Zborova. U článku je skupinová fotografie, na níž je zvěčněn. Je to jeho fotografie poslední. Bohužel není uvedeno ani datum, ani místo, kde byl snímek pořízen. Kde, kdy a proč se tito muži fotografovali? V čísle 1/2014 Legionářského směru jsme představili tři první z nich. Nyní se věnujme dalším z nich.

Václav Kašpar (1894–1917), praporčík

Václav Kašpar se narodil 28. září 1894 v Kyjevě v dělnické rodině slévačů, kteří se sem z české Plzně přistěhovali v 90. letech 19. století. Po ukončení kyjevské realky se stal studentem kyjevského Polytechnického institutu.

Po vypuknutí 1. světové války vstoupil v srpnu 1914 jako dobrovolník do České družiny, která se v Kyjevě formovala. Byl čtrnáctým mezi těmi, kdo si podal žádost, a zařazen byl ke 4. rotě. Vojenskou přípravu absolvoval spolu s ostatními dobrovolníky na Vladimírském kopečku a 28. září 1914, na den sv. Václava, na Sofiině náměstí složil přísahu věrnosti ruskému carovi. V říjnu 1914 jako příslušník Družiny dvacetiletý Václav Kašpar odjel na jihozápadní frontu ke 3. armádě, které velel generál Radko Dimitrijevič – Bulhar v ruských službách. S ohledem na to, že příslušníci Družiny znali různé jazyky – český, slovenský, maďarský a německý, byla Družina rozdělena na rotu, čety a půlrotu, které byly přiřazeny ke sborům a divizím jako jednotky vojenské rozvědky. V. Kašpar se aktivně účastnil průzkumů, projevoval chabrost, za což byl 14. ledna 1915 povýšen na desátníka (velitel oddílu).

V oblasti vesnice Gorlica se utvářela složitá situace. Kromě rakouských zde byla soustředěna i německá vojska. Průzkumníci často pronikali do pozic protivníka. Dne 22. února 1915 při jedné takové průzkumné akci byl Václav Kašpar raněn a odeslán na léčení. V březnu 1915 byl vyznamenán Křížem sv. Jiří 4. stupně. Po léčení se vrátil na frontu. Začal ústup ruské armády z Haliče a následně i z Polska. V červenci téhož roku se V. Kašpar stal četařem. V prosinci 1915 byl velitelem 4. roty ustanoven Jan Syrový. Nebezpečné průzkumné výpady na území protivníka pokračovaly. O jedné z těchto rozvědek psali Vojtěch Prašek a Rudolf Medek. V noci z 31. ledna na 1. února 1916 se průzkumníci pod velením praporčíka

Jana Syrového a četaře V. Kašpara vrátili po splnění úkolu, ale při hledání zraněného spolubojovníka se dostali do obklíčení polských legionářů. Jen díky důmyslnosti Jana Syrového, který znal polské povely a vydával je v noční tmě, aby zmátl protivníka, se rozvědčikům podařilo z obklíčení uniknout. Velitel 8. armády generál Brusilov vyjádřil rozvědčikům poděkování. Jan Syrový byl vyznamenán Řádem sv. Vladimíra s mečem a stuhou, a Václav Kašpar spolu se skupinou vojáků dostal Kříž sv. Jiří 3. stupně a byl povýšen na praporčíka.

Na počátku roku 1916 byla Česká družina reorganizována. Vznikl Československý střelecký pluk a 4. rota byla převedena od štábu 48. divize ke štábu IX. armády v Kamenci – Podolském. Loučení bylo slavnostní. Velitel divize generál Novickij vyjádřil poděkování velitelům i všem vojákům. Na chvojím vyzdobené stanici v proslovu při loučení generál řekl, že průzkumníci 4. roty byli v bojích jeho očima, že chodili na průzkum dokonce několikrát denně. Zaleskly se mu oči, když bratr Václav Kašpar jménem dobrovolníků pronášel slova o lásce československého lidu ke svaté Rusi a slovanstvu. Generál se s rozvědčikou loučil jako otec se svými dětmi. Hrál orchestr a vlak se rozjel.

Dne 8. června 1916 byl Václav Kašpar povýšen do hodnosti praporčíka armádní pěchoty za chrabrost v bojích, následně se 21. června 1916 stal velitelem 4. čety po Janu Gayerovi a zástupcem Jana Syrového, velitele 7. roty 1. čs. pluku. Spolubojovníci v pamětech uváděli, že Václava si vojáci vážili, že originálně vedl výcvik. Tak

například při práci s mapami a dokumenty vysvětloval materiál napřed rusky a pak česky. Fyzicky byl velice silný. V rotě byli tři siláci: Václav Otto, Jan Syrový a Václav Kašpar.

V době od 30. prosince 1916 do 1. února 1917 patřila 7. rota pod velením podporučíka Jana Syrového s důstojníky ppor. J. Gayerem, praporčíky V. Kašparem, M. Němcem a F. Havlem k 331. pluku a odpočívala v oblasti vesnice Remčice. Možná, že zde se odehrála schůzka přátel, která je zvěčněna na naší fotografii. Dne 1. února se 7. rota vydala na pochod a již nazítrí byla na frontě.

Václav Kašpar plnil v době duben – květen 1917 povinnosti velitele roty. V té době byl k rotě přidělen voják Jaroslav Hašek, který opustil redakci „Čechoslovana“ a vydal se z Kyjeva na frontu. Byl ve vězení v hlavní strážnici pluku a čekal na čestný soud za sepsání satirického článku „Klub českých pickwicků“, ve kterém ironizoval některé činitele z politického vedení. Jaroslava Haška k rotě pouze přidělili a pak zase propustili. Je možné, že se Václav Kašpar a Jaroslav Hašek setkali, ale není to potvrzeno.

Od 21. května 1917 se všechny čs. jednotky soustřeďovaly u Zborova a byly podřízeny 49. armádnímu sboru generálporučíka V. I. Selivačeva. Probíhala příprava k boji. Brzy ráno 2. července 1917 před zahájením bitvy byl výbuchem šrapnelu zraněn velitel 2. praporu O. Husák a také velitel 7. roty Jan Syrový. Toho nahradil a v 9 hodin ráno do boje rotu vedl praporčík Václav Kašpar. Útok 7. roty probíhal podle rozhodnutí českých velitelů ve vlnách. Rota se probíjela do hloubky obrany protivníka od jedné linie zákopů ke druhé. Rota se nacházela na nejsložitějším úseku bojové operace a měla velké ztráty. Během druhé vlny útoku ve druhé hodině bojů byl velitel roty a její poslední důstojník Václav Kašpar těžce raněn a zahynul na bojišti. Zbytek roty po nějakou dobu pokračoval v útoku pod velením poddůstojníka Novotného.

Dne 4. července 1917 se konal pohřeb. Ze 185 padlých byli 123 vojáci, včetně Václava Kašpara, pochováni do společného hrobu u vesnice Cecové (dnes Kalinovka) v Ternopolské oblasti Ukrajiny.

Václav Kašpar byl dne 6. července 1917 in memoriam vyznamenán Důstojnickým vojenským Křížem sv. Jiří za chrabrost pro důstojníka a 4. září 1917 rovněž posmrtně povýšen na podporučíka.

Deset let poté, v roce 1927, vyšlo dvojčíslu týdeníku Československý legionář. Toto dvojčíslu bylo věnováno desátému výročí bitvy u Zborova. V článku Plešingra „Sedmá rota Jana Syrového u Zborova“ se psalo: „... v tyto památné dny, kdy ožívají prohlášení, vystoupení a relace velitelů, kdy s hrdostí vzpomínáme na minulost, se 7. rota Jana Syrového ve světle událostí jeví jako chudá příbuzná. To je velká tragédie.

Rota, která poskytla historikům, kronikářům a vojákům mnoho zdrojů a materiálů ke studiu událostí, jež se odehrály u Zborova (objemná kronika, noviny, množství fotografií atd.), rota, která byla kolébkou nebo dočasným domovem velkých a nesmrtelných hrdinů jako proslavený Gayer, spolehliví Otta, Živný, Kašpar, Maksa, Bárta, Bureš, Zach a další, a dnes slavných důstojníků – Syrového, Havla, Němce, Riedla, Hladůvky atd. To je ta rota, která o svém Zborovu mlčí. Ale největší tragédií je skutečnost, že právě tato rota u Zborova prolila nejvíce krve a že o jejich bojových akcích profesionálně, se znalostí vojenství nikdo nic neřekne. Táta roty Jan Syrový převzal velení praporu místo raněného Husáka a sám byl raněn před začátkem bitvy. V osiřelé rodině zůstali pouze laskavý, zlatý Kašpar a dva jednorodní dobrovolníci Maksa a Koudelka, ale ne na dlouho – Kašpar a Maksa v průběhu bitvy padli a Koudelka byl raněn.“

Kyjevský týdeník Čechoslovan v čísle 28 z 9. července 1917 v poznámce „Z fronty“ uveřejnil jména padlých a raněných 1. střeleckého pluku, mezi nimi i Václava Kašpara.

Jaroslav Riedl (Rydl) (1893–1945), major

Jaroslav Riedl se narodil 2. ledna 1893 na pražských Královských Vinohradech v rodině sochaře Riedla. V letech 1909–1914 studoval na pražské Akademii výtvarných umění. V roce 1914, po vypuknutí I. světové války, byl mobilizován a ocitl se na ruské frontě. V roce 1915 padl do zajetí. V zajetí byl představitelem Svazu československých společností v Rusku a věnoval se organizaci práce českých a slovenských zajatců v Čerkassech a Besarábii. V dubnu 1916, když bylo povoleno přijímat do ruské armády slovenské zajatce, Jaroslav Riedl vstoupil do Čs. brigády. Vojenskou přípravu absolvoval v Pečerských kasárnách

a od 4. června 1916 na kyjevské univerzitě. Ve stejné době tam byli Jan Gayer, František Havel, Rudolf Medek, Jaroslav Hašek a další.

Jako příslušník pěší roty byl Jaroslav Riedl vyslán do štábu 1. střeleckého pluku, který operoval jako součást na jihozápadní frontě. Ve všech memoárech je jeho jméno uváděno hned vedle Jana Gayera, Václava Otty a Františka Havla. Od srpna 1916 sloužil v 7. rotě, které velel praporčík Jan Syrový. Od října do prosince 1916 absolvoval poddůstojnický kurz a stal se šikovatelem 7. roty. Pisáři 7. roty, kteří zpětně, po paměti, sepisovali její historii, vzpomínali na šikovatele Jaroslava Riedla a charakterizovali ho jako milého mladého muže, který kouřil dýmku, a poznamenali, že ji neodložil, ani když fotografovali imitaci útoku. Při této akci měl v jedné ruce šavli a v druhé dýmku (fotoaparát měl velitel roty Jan Syrový).

Do konce r. 1916 byla rota na Pinských blatech, procházela výcvikem, budovala zemljanky a chodila na průzkum. Jednalo se přece o poziciční válku. V březnu 1917 byl J. Riedl převlečen ke 3. rotě 3. střeleckého pluku.

V době bitvy u Zborova 2. července byl ppor. J. Riedl velitelem 3. roty 3. pluku, který byl po bitvě u Zborova pojmenován plukem Jana Žižky z Trocnova. Během této bitvy byl raněn.

Jaroslav Riedl došel s armádou až do Vladivostoku. Účastnil se těžkých bojů a do vlasti se vrátil v roce 1920 přes Japonsko a Ameriku. Na pouť do vlasti vojáci vydávali časopis „Treskin-Praha“, do kterého J. Riedl kreslil karikatury. Vojáci jim říkali „kubistika“. V té době byl velitelem 3. pluku pplk. Matěj Němec. Na nádraží v Plané nad Lužnicí pluk vítal prezident T. G. Masaryk. Hlášení o nastoupeném pluku mu podával major Jaroslav Riedl. J. Riedl je nositelem Čs. válečného kříže, Čs. revoluční medaile a Mezispojenecké medaile Vítězství.

Po návratu do vlasti byl J. Riedl dál aktivním důstojníkem. V roce 1922 spolu s profesorem St. Svobodou zorganizoval „Sdružené umělce severních Čech“. Od roku 1926 pracoval jako umělecký referent a předseda muzejního oddělení Památníku osvobození. Své obrazy vystavoval v letech 1928, 1929, 1930 a 1936. Podílel se na uměleckém ztvárnění knih spisovatele-legionáře generála Rudolfa Medka „Pouť do Československa. Válečné vzpomínky z let 1914–1920, 1.-4. část“, jakož i přebalu knihy R. Medka „Zborov“.

Jako pracovník Památníku osvobození vytvořil známý cyklus obrazů „Československý voják v zahraničním vojsku“, v němž jsou představeni ruští

dobrovolníci, legionáři ve francouzské, italské a srbské armádě.

V Památníku osvobození se nacházejí jím malované portréty plukovníka I. I. Švece a prvního prezidenta republiky T. G. Masaryka. Z portrétů, které namaloval v mládí, se dochovaly mimo jiné portréty otce a matky, různá zátiší, vyobrazení koupajících se žen, krajinky. Zvláštní pozornost poutají obrazy řeky Berounky. Pro Vojenskou akademii J. Riedl namaloval jezdecký portrét prezidenta T. G. Masaryka v životní velikosti.

Za německé okupace se zapojil do odboje. Dne 1. února 1945 ho Němci zatkli a uvrhli do koncentračního tábora. Když Američané tábor osvobodili, J. Riedl byl smrtelně vyčerpan. Jeho život se uzavřel v americké nemocnici v Bavorsku – v jeho organismu již nastaly nezvratné změny. Datum jeho úmrtí a místo, kde byl pochován, nejsou známy.

Umělec a grafik Jaroslav Riedl šel do války jako mladík přímo z pražské AVU, v armádě bojoval za svobodu národa, po návratu do vlasti si hledal životní cestu jako malíř, rád maloval vojáky, ale v jednom rozhovoru řekl, že malovat válku tak, jak ji maloval ruský malíř Vereščagin, nemůže. Každý si svoji cestu volí sám.

V roce 1946 se v Praze konala posmrtná výstava jeho děl. V letech 1974 a 1989 byly uspořádány výstavy jeho obrazů a kreseb v oblastním muzeu v Příbrami. Největší výstava se konala v roce 1993 v Praze a věnována byla stému výročí jeho narození. V katalogu je uvedeno 140 jeho prací.

František Havel (1883–1958), generál

František Havel se narodil v roce 1883. Dokončil reálné gymnázium v Lounech a stavební kurz Českého technického učení v Praze. Pracoval jako technik v několika stavebních firmách. Byl mobilizován do rakousko-uherské armády, ustanoven velitelem čety a vyslán na ruskou frontu. V květnu 1915 padl do zajetí. V květnu 1916 vstoupil do Čs. vojska. Byl přidělen k 1. záložní rotě na kyjevské univerzitě. Byl odeslán na frontu k 1. střeleckému pluku, kde 20. září 1916 přísahal a stal se velitelem prvního družstva 7. roty, které velel praporčík Jan Syrový.

Účastnil se průzkumných akcí a 2. července 1917 bitvy u Zborova. V září 1917 se stal velitelem ženijní jednotky 1. Čs. střeleckého pluku, v jehož řadách ustupoval z Ukrajiny. Během přesunu od Žitomiru ke Kyjevu

řídil destrukci mostů (to je popsáno Františkem Langerem v povídce „Cesta“). Po nakládce ešelonů v Bachmači se účastnil bojů proti bolševikům na železnici od Volhy po Dálný východ. V říjnu 1918 byl František Havel ustanoven do funkce náčelníka ženijní služby Čs. armádního sboru a v lednu 1919 se stal náčelníkem ženijní služby celého Čs. vojska v Rusku. Byl povýšen na podplukovníka ženijních vojsk. V lednu 1921 stanul v čele ženijních vojsk Československé armády. V únoru 1925 byl povýšen na generála a od října 1925 byl velitelem Zemského ženijního vojska v Praze. Od září 1931 pak náčelníkem čtvrtého odboru ministerstva národní obrany a tuto funkci zastával až do podzimu 1938.

Po okupaci Československa byl v červenci 1939 poslán do důchodu v hodnosti brigádního generála. Od února 1947 byl znovu ve službě jako brigádní generál v generálním štábu. Zabýval se organizací sboru, kterému následně do 20. února 1948 velel. Když po druhé odešel do důchodu, začal psát paměti. V knize vzpomínek prezidenta republiky Ludvíka Svobody „Cestami života“, vydané v roce 1971, najdeme odkazy na rukopis generála Františka Havla „Náš konflikt s Němci ve druhé polovině 30. let“, který s největší pravděpodobností nebyl nikdy knižně vydán. Brigádní generál František Havel zemřel v roce 1958.

**Doc. Alexandr Muratov, CSc.
a MUDr. Dina Muratova, PhD.,
foto: archiv**

POMNÍK PADLÝM LEGIONÁŘŮM v Mladé Boleslavi byl doplněn o prsti z legionářských bojišť

Letité snahy Jednoty ČSOL v Mladé Boleslavi o nápravu pietního místa zničeného nacisty se ke 100. výročí zahájení československého boje za samostatnost staly skutečností obnovením pomníku na Komenského náměstí.

Dne 8. května 2014 došlo ke slavnostnímu odhalení nové sochy francouzského legionáře z dílny sochaře Michala Moravce. Nejedná se však bohužel o přesnou repliku pomníku, který v roce 1923 odhalili mladoboleslavští legionáři spolu s vedením města, ale o volně inspirovanou nápodobu. Rozhodující prostředky na obnovení pomníku dalo Statutární město Mladá Boleslav, které revitalizovalo i celý přilehlý park na zdejším náměstí. Mladoboleslavská jednota se finančně podílela na části podstavce sochy.

Od počátku pak organizovali zdejší legionáři uložení schránek s prstmi z legionářských bojišť. Ve čtvrtek 19. června v podvečer proběhlo nejprve protokolární zapečetění obsahu schránek v dílnách mladoboleslavské průmyslové

školy. Předseda mladoboleslavské jednoty ČSOL br. Tomáš Pilvousek ve svém projevu osvětlil význam obnovení schránek s prstmi. Následně byla zapečetěna první schránka, která obsahovala prst od Zborova, jež byla do původního pomníku uložena v roce 1923 a která byla přes druhou světovou válku uschována policejním ředitelem Adamem. Při nedávné revitalizaci náměstí byla vyzvednuta a uschována mladoboleslavskými legionáři. Do druhé schránky byly uloženy prsti od francouzského Vouziers a Terronu a italského Doss Alta. Společně s nimi byla do schránky vložena i dvě poselství. Přepis původního – z roku 1923 – a rovněž novodobé poselství Jednoty ČSOL v Mladé Boleslavi. Následně byla i tato schránka zapečetěna Jiřím Vošoustem z Jednoty ČSOL v Praze 3. Přítomní pak podepsali pět vyhotovení protokolů o zapečetění schránek, které budou uloženy v několika příslušných archívech.

Na druhý den 20. června připadla hlavní slavnost uložení prstí a poselství do útrob Pomníku padlým legionářům na Komenského náměstí. Slavnost se konala pod záštitou předsedy Poslanecké sněmovny PČR Jana Hamáčka

a za přítomnosti předsedy ČSOL Pavla Budinského, náčelníka Vojenské kanceláře Prezidenta republiky brig. gen. Zdeňka Jakúbka, senátora br. Jaromíra Jermáře, náměstka ministra obrany Jakuba Kulhánka, zastupitele Středočeského kraje Karla Horčíčky a všech náměstků primátora Mladé Boleslavi.

Bohužel se právě v čase konání slavnosti na několik minut velmi silně rozpršelo ve chvíli, kdy Vzdušné síly AČR vykonaly dvojité přelety nad náměstím. Program slavnosti tak musel být upraven. Slavnostní hosté s vážností strpěli nepohodlí počasí a nic nezabránilo uložení schránek do pomníku z rukou Jana Hamáčka a br. Pavla Budinského a následně položení květinových darů. Poté bylo přečteno několik jmen padlých legionářů, zazněla večerka a čestné salvy.

Nepřízeň počasí nebyla brána mladoboleslavskými legionáři příliš vážně i díky tomu, že déšť provázal i slavnostní odhalení sochy legionáře dne 1. července 1923. Lze tak tuto malou nepříjemnost považovat za takřka symbolické propojení obou událostí. Uložením prstí z legionářských bojišť bylo obnovení Pomníku padlým legionářům slavnostně dokončeno.

Jiří Filip, foto: Jan Juřena

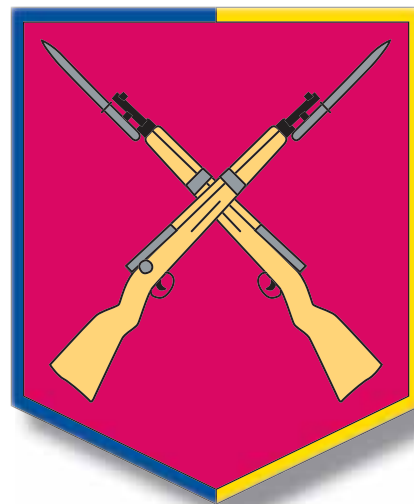
44. lehký motorizovaný prapor „Generála Josefa Ereta“

Stále více útvarů Armády České republiky se může pyšnit historickými a čestnými názvy. Ne ve všech případech jsou ale dostatečně prezentovány a mnohdy ani vojenská veřejnost přesně neví, co se za nimi skrývá. Právě tato skutečnost přivedla Ministerstvo obrany ČR na myšlenku připomenout nejen odborné veřejnosti některé z těchto názvů a také tradice, k nimž se hlásí jejich nositelé. Tentokrát se budeme věnovat historickému názvu 44. lehkého motorizovaného praporu – „Generála Josefa Ereta“.

V prosinci 1917 se Josef Eret přihlásil do čs. legií. V dubnu 1918 se stal velitelem čtyř pěšího pluku 31. Se svou jednotkou se pak účastnil bojů o Doss Alto. Naše legie zde měly za úkol střežit frontový úsek na masivu Altissimo. Když rakouská rozvědka zjistila, že tento úsek fronty drží Čechoslováci, rozhodla se soustředit zde síly a přejít do útoku. Ten se uskutečnil v brzkých ranních hodinách 21. září 1918. Přestože rakouské síly měly značnou převahu, našim legionářům se je podařilo odrazit a pozice udržet.

Počátkem října 1918 byl Josef Eret povýšena na nadporučíka a jmenován velitelem roty. Do nově vzniklé republiky dorazil se svou jednotkou v prosinci 1918. Okamžitě byl odeslán na jižní Slovensko, kde měl jeho pluk zajišťovat nově utvářenou hranici s Maďarskem. V prostoru Košic, Lučence a Margecan se později účastnil bojů s maďarskou

rudou armádou. Ještě v průběhu tohoto konfliktu byl povýšen do hodnosti kapitána a po jeho skončení pověřen funkcí pobočníka velitele a šéfa štábu 6. divize. Ve Znojmě působil až do jara 1920, kdy odešel do Prahy. V roce 1921 nastoupil do prvního ročníku Válečné školy. Po jeho zdárném ukončení následuje stáž u štábu 4. divize hrubého dělostřelectva a jezdeckta. Druhý ročník Válečné školy ukončil v srpnu 1922.

Dalších šest let sloužil v I. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany. V říjnu 1928 byl administrativně přemístěn k pěšímu pluku 33 do Chebu. Ve skutečnosti ale i nadále

Jindřichohradecký 44. lehký motorizovaný prapor získal čestný historický název „Generála Josefa Ereta“ od prezidenta České republiky Václava Klause 8. května 2011 u příležitosti šedesátého šestého výročí ukončení druhé světové války v Evropě 8. května 2011.

Brigádní generál Josef Eret se narodil v početné selské rodině 30. října 1892 v Červeném Hrádku na Plzeňsku. Po absolvování reálného gymnázia pokračoval ve studiu na učitelském ústavu. Krátce po vypuknutí první světové války byl mobilizován. Po nezbytném výcviku odešel se zeměbranceckým plukem 7 na srbské bojiště. Zde se v prosinci 1914 dostal do zajetí. Po ústupu srbských vojsk v roce 1915 byl jako zajatec evakuován do Itálie.

pracoval na I. oddělení Hlavního štábu MNO v Praze. V této době byl vyslán již v hodnosti podplukovníka na dvouměsíční stáž ve štábech francouzské armády. Po krátkém působení u pěšího pluku 38 v Podbořanech byl ustanoven náčelníkem štábu 1. divize v Praze.

Za významný mezník Eretovy kariéry lze nesporně považovat jeho působení ve Vojenské kanceláři prezidenta republiky v letech 1935 až 1937. Zde byl také povýšen do hodnosti plukovníka. V listopadu 1937 je jmenován prozatímním velitelem pěšího pluku 29 se sídlem v Jindřichově Hradci. A právě k tradicím tohoto útvaru se hlásí současný 44. lehký motorizovaný prapor sídlící nyní v tomto jihočeském městě. Josef Eret v této funkci strávil necelých sedmáct měsíců. Ty však

patří z hlediska plnění úkolů naší armády k těm nejdynamičtějším. Zastihla ho zde i květnová a zářijová mobilizace. Se svým plukem přikrýval v těchto nelehkých dnech svěřený úsek hranic. Pro ministerstvo obrany vypracoval patnáctistránkové hodnocení mobilizace a následného zabránění hranice.

Pouhých pět dnů před okupací Československa a vytvořením protektorátu předává velení pluku svému nástupci – plukovníkovi Václavu Nouzákovi. Je totiž přidělen ke II. oddělení Hlavního štábu. Převratný vývoj událostí mu však znemožní převzetí nové funkce. Okupanti ruší československou branou moc, plukovník Eret je podobně jako většina ostatních vojáků převeden do civilu a stává se vrchním odborným radou kulturního odboru státního prezidenta v Praze. „V létě

roku 1939 mi bylo nabídnuto místo v Kanceláři prezidenta protektorátu dr. Emila Háchy, a to v osobním kabinetu. Protože byla tato nabídka učiněna v dohodě s ministerským předsedou generálem Aloisem Eliášem, který chtěl mít na Hradě spolehlivě a jemu dobře známé důstojníky, nabídku jsem přijal. Když přednosta osobního kabinetu dr. Josef Čihař byl na dovolené, byl jsem vybrán za jeho zástupce. To mně poskytlo příležitost poznat blíže za mého poměrně krátkého pobytu dr. Háchu,“ popisoval své první kroky ve vynuceném civilu Josef Eret.

Později byl převeden na Ministerstvo školství a národní osvěty jako vrchní odborný rada. Již v září 1941 byl však jako bývalý legionář přeložen do výslužby. Prakticky od začátku okupace

se zapojil do odbojové činnosti, a to nejen v Praze, ale i na Jindřichohradecku. Distribuoval finanční pomoc rodinám vojáků, kteří odešli do zahraničí, případně byli zatčeni. Během Pražského povstání v květu 1945 vykonával funkci velitele pluku revolučních gard v oblasti Praha-západ.

Okamžitě po skončení druhé světové války se přihlásil do nově budované armády. Koncem května 1945 byl jmenován podnáčelníkem štábu Vojenského okruhu 2 v Táboře. O dva měsíce později převzal na tomto velitelství funkci nejdříve zatímního a následně plnohodnotného náčelníka štábu. V létě 1947 byl povýšen do první generálské hodnosti. V té době je přemístěn na 2. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany. Již v srpnu 1947 je však ustanoven přednostou vojenského oddělení československého velvyslanectví ve Vídni. Zde ho také v únoru 1948 zastihlo převzetí moci komunisty. Z informací, které se k němu v té době dostávaly, bylo nejen zřejmé, že jeho armádní kariéra definitivně končí, ale navíc i to, že mu hrozí zatčení a uvěznění. Na nic tedy nečekal, opustil Vídeň a odešel do emigrace.

V Československu byl označen za zběha, degradován do hodnosti vojína a kriminalizován. V emigraci žil Josef Eret v New Yorku a později ve Washingtonu. Zapojil se do práce emigrantských a krajanských organizací. Stal se předsedou Svazu čs. důstojníků v exilu. Umírá tak trochu symbolicky v den 34. výročí nacistické okupace Československa 15. března 1973. Až osmnáct let po své smrti je in memoriam plně rehabilitován a byla mu navržena hodnost brigádního generála.

Vladimír Marek s využitím internetových stránek 44. lehkého motorizovaného praporu, foto: VÚA-VHA a archiv 44. lehkého motorizovaného praporu

Poprvé v dějinách čs. armády

V současné době vykonávají ženy v Armádě ČR různé funkce, a to nejen u zbraní, ale i u složité techniky a na velitelských postech. Dne 1. května jsme si ale připomenuli 70 let od dne, kdy byla v roce 1944 poprvé v dějinách československé armády propůjčena na dobu války hodnost podporučice zdravotnictva příslušnicím 1. čs. armádního sboru v SSSR MUDr. Gertrudě Englové a PhMr. Heleně Petránkové.

První ženy vstoupily do řad čs. zahraniční armády v SSSR již v roce 1942 na základě zprávy o vzniku čs. vojenské jednotky v Sovětském svazu a výzvy ke vstupu, která se obracela na všechny československé občany žijící na území tehdejšího SSSR. Řada z nich tuto výzvu uposlechla a postupně přijížděly do Buzuluku.

V rozbouraném válečném dění, které je připravilo o vlast a domov, nechtěly ztratit to jediné, co jim zbylo – své nejbližší. A společně s nimi se hlásily do jednotky. Všechny měly tehdy za sebou kus těžkého života poznamenaného válkou. Řadu z nich, které z politických nebo rasových důvodů tajně přecházely hranice bývalé republiky, čekal útek zpustošeným Polskem, některé pak další věznění v sovětských kriminálech a lágrech pro nepovolený vstup do SSSR. I pro ty, které vyrůstaly v českých a slovenských rodinách usídlených na území SSSR, znamenala válka a nedůvěra sovětských bezpečnostních orgánů vůči i dlouhodobě usazeným cizincům jejich vyhnání z domova a vysídlení celých rodin do internačních táborů. Jen v jednom z nich, v Orankách, bylo takto vysídlených rodinných příslušníků přes 170.

Naše ženy tehdy pochopily, že tak strašná válka, jakou rozpoutalo fašistické Německo, vyžaduje odpor a aktivní úsilí všech, mužů i žen. Inspiroval i příklad sovětských děvčat, která už v té době statečně bojovala v řadách Rudé armády. Posílaly i zprávy o anglických ženách, které v dobrovolnických pomocných útvarech britské armády, letectva i námořnictva vykonaly mnoho užitečné práce při obraně své země.

Velení čs. vojenské jednotky však původně s nástupem žen nepočítalo. Řídilo se předpisy předválečné republiky a v nich o vojenské službě žen nebyla zmínka. Byla však válka, bylo nutno bojovat a každého zdravého člověka

bylo zapotřebí. Velitel jednotky podplukovník Ludvík Svoboda na vlastní odpovědnost žádosti žen o přijetí do armády vyhověl. Po vzniku 1. čs. samostatného praporu v Buzuluku zaujímaly přijaté ženy již své pevné a nenahraditelné místo. Vedle výcviku a strážní služby pracovaly na štábu, na telefonní ústředně, na osvětě i na jiných úsecích. Většina z nich byla ale zařazena ve zdravotní službě.

Po ukončení výcviku a přípravě k odjezdu na frontu proto ženy samozřejmě počítaly s tím, že pojedou společně s ostatními vojáky na frontu. Jejich odhodlání nezměnilo ani rozhodnutí tehdejšího ministerstva národní obrany v Londýně, které z obavy o osud žen přímo na frontě se odvolalo na čs. předválečné předpisy a odjezd žen do pole zakázalo.

Ženy si své rozhodnutí odejít spolu s 1. čs. samostatným praporem na frontu ale nakonec prosadily. A tak se prvního bojového vystoupení u Sokolova v březnu 1943 zúčastnilo 38 žen. Jejich hrdinství v prvním boji rozptýlilo další pochyby o účelnosti jejich zařazení v bojových jednotkách. Po vzniku 1. čs. samostatné brigády v SSSR bylo

Společná fotografie manželů MUDr. Františka Engela a MUDr. Gertrudy Englové v Buzuluku 1942

již zařazeno do stavu brigády 82 žen. Nejvíce žen pak přišlo do 1. čs. armádního sboru v SSSR na jaře 1944 z České Volyně, kde do řad sboru vstupovaly celé rodiny. Bojů o dukelský průsmyk se již zúčastnilo téměř 600 žen.

Představme si proto tyto dvě první ženy, které sloužily v čs. vojenské jednotce od samého počátku a na které dodnes spolubojovníci vzpomínají jako na mimořádné osobnosti, které byly vždy připravené poskytnout pomocnou ruku.

**Plukovnice ve výslužbě
MUDr. Gertruda Englová
(rozená Frankesteinová)**

Narozena 16. května 1910 v Českém Krumlově, zemřela 10. října 2003 v Praze.

Obecnou školu vychodila v Žatci, kde absolvovala i reálné gymnázium. V roce 1937 promovala na Karlově univerzitě v Praze. Po promoci nastoupila jako lékařka nejprve na dětské německé klinice a později v Bakteriologickém ústavu. Od února 1938 nastupuje na dětskou kliniku, ale již v polovině října roku 1938 je z rasových důvodů propuštěna.

V červnu 1939 odchází do Polska, kde se v Katovicích stává členkou výboru československé politické emigrace a je pověřena starostí o ženy a děti emigrantů. Zde se také seznamuje se svým budoucím manželem MUDr. Františkem Engelem.

Po napadení Polska v září 1939 odvádí pěšky skupinu žen a dětí až do Rovna, odkud přechází do Zdobunova na Volyni, kde pracuje až do začátku roku 1940 jako lékařka na poliklinice. Po odjezdu na území tehdejšího Sovětského svazu do donské stanice Kletskaja ve Stalingradské oblasti vede ambulanci pro ženy a děti. Od ledna 1941 pak působí jako vedoucí lékařka ambulance ve Střední Achtubě, kde působil i její manžel MUDr. František Engel jako lékař (sňatek byl oficiálně uznán až 4. července 1942 v Buzuluku).

V lednu 1942 odjíždí spolu s dalšími čs. emigranty k nově se tvořící československé vojenské jednotce v Buzuluku. Zde je jako jedna z prvních žen prezenována 11. února 1942 pod kmenovým číslem 219/Ž a je zařazena k náhradní

rotě 1. čs. samostatného praporu v SSSR, kde je nejprve ustanovena lékařkou ženské části jednotky a později vedoucí lékařkou odsunové nemocnice a vedoucí lékařkou sociální péče v Buzuluku.

V období od 6. května do 1. října 1943 je pak ustanovena přednostkou čs. oddělení při nemocnici Rudé armády v Novochoopersku, kde se po bojích u Sokolova formuje 1. čs. samostatná brigáda v SSSR. Krátce před odjezdem čs. brigády na frontu je znovu zařazena do stavu brigády a v hodnosti četařky. S brigádou prodělává všechny boje od Kyjeva až na Volyň. Po vzniku 1. čs. armádního sboru v SSSR v dubnu 1944 zastává funkci vedoucí lékařky pooperačního oddělení a později velitelky 1. zdravotního praporu.

Po těžkých bojích v dukelském průsmyku je dnem 1. února 1945 ustanovena do funkce šéflékařky týlu 1. čs. armádního sboru v SSSR. Válku zakončila v roce 1945 v hodnosti poručice zdravotní služby.

Po osvobození je zařazena jako šéflékařky pomocné rotě velitele týlu 1. vojenské oblasti a později jako lékařka interního oddělení Vojenské nemocnice 1 v Praze.

Z funkce zástupce přednosty na fyziatrickém oddělení je v dubnu 1948 přemístěna na zdravotní správu Ministerstva obrany. Odkud se na konci roku 1948 vrací zpět do Ústřední vojenské nemocnice v Praze. Dne 30. června 1950 je přeložena do zálohy v hodnosti majorky zdravotní služby. Po odchodu z armády pracovala jako praktická lékařka zdravotního střediska na Slapech a později až do odchodu do důchodu jako závodní lékařka v nakladatelství. Po roce 2000 byla povýšena do hodnosti plukovnice zdravotní služby ve výslužbě.

Plukovnice v záloze PhMr. Helena Petránková (rozená Ackermannová)

Narozena 9. dubna 1904 v Bobrové, okres Námestovo, zemřela 30. srpna 1968 v Praze.

Narodila se v židovské ortodoxní rodině jako nejmladší z osmi dětí. Po absolvování slovenské obecné školy byla pro své mimořádné nadání přijata na slovenské reálné gymnázium v Ružomberoku. Po absolvování maturity v roce 1925 nastupuje jako praktikantka do místní

lékárny, kde se připravovala na studium na Přírodovědecké fakultě University Karlovy v Praze. Po jejím absolvování 27. června 1927 získává titul magistry farmakologie a pracuje v řadě lékáren. Ale její příslušnost ke KSČ byla příčinou častého propouštění ze zaměstnání. Od listopadu 1933 tak nastupuje jako pracovnice Rudých odborů. Na výzvu Výboru na obranu demokratického Španělska se přihlásila do čs. polního lazaretu Jana Ámose Komenského jako zdravotnice a lékárnice. V Mezinárodních brigádách ve Španělsku působila od března 1937 do září 1938. Za svého působení ve Španělsku dosáhla hodnosti teniente de la brigada internacional - poručíka interbrigád.

Domů do Ružomberoku se vrátila v září 1938 v době narůstajícího nebezpečí ze strany hitlerovského Německa a začala pracovat v lékárně Hammerschied. V červenci 1939 po rozpadu Československa odchází jako politická emigrantka do polského Krakova. Po napadení Polska v září 1939 se jí za dramatických podmínek podařilo se skupinou politických emigrantů odejít na území tehdejšího SSSR do Lvova a později do Rovna. Za pomoci mezinárodní organizace Pomoc revolucionářům odjíždí do Stalingradské oblasti na sochoz, kde pracuje jako kuchařka v závodní kuchyni, po odjezdu do okresního města Středná Achtuba pracuje jako vedoucí lékárny.

Po vyhlášení náboru československých občanů do čs. vojenské jednotky na území SSSR odjíždí se skupinou dalších emigrantů do Buzuluku. Jako jedna z prvních žen – dobrovolnic je dne 11. února 1942 prezentována pod kmenovým číslem 221 (důstojnická hodnost ze Španělska jí nebyla uznána) a byla ustanovena velitelkou oddílu žen, později byla pověřena funkcí velitelky zdravotnického zásobování 1. čs. samostatného praporu v SSSR. Po odchodu čs. praporu k Sokolovu zajišťuje zdravotnický materiál, vede účetnictví a organizuje přípravu léků.

Po vzniku 1. čs. samostatné brigády v Novochoopersku je zařazena jako lékárnice a zúčastňuje se bojů u Kyjev a pravobřežní Ukrajinu. Na Silvestra 1943 padl v bojích o Bílou Cerkev její životní partner podporučík Alfréd Benedikt. Po vzniku 1. čs. armádní sboru v SSSR

v dubnu 1944 je ustanovena do funkce náčelníka lékárny 1. čs. samostatné brigády v SSSR v hodnosti četařky. Válku zakončila slavnostním pochodem v Praze 17. května 1945.

Zůstává v armádě, nejprve jako zástupce velitele zdravotnického skladu číslo 1 Praha, později působí jako lékárnice na velitelství letectva, sociální referentka zahraničních vojáků na Ministerstvu národní obrany, později zastává řadu vedoucích funkcí v armádním zdravotnictví

V červnu 1949 je ustanovena do funkce náčelníka oddělení stranické komise na HŠVO MNO, později HPS. Dne 2. března 1951 je v hodnosti podplukovnice zdravotní služby spolu s dalšími „španěláky“ nezákonně zatčena. Ve vyšetřovací vazbě byla 27 měsíců, z toho několik měsíců v samovazbě. Dne 22. dubna 1953 byla propuštěna, aniž byla obviněna nebo souzena. Po propuštění pracovala nejprve jako laborantka, později jako lékárnice na několika místech v Praze. V listopadu 1956 je částečně rehabilitována a její vracena hodnost podplukovníka zdravotní služby. V únoru 1961 odchází na zasloužilý odpočinek. Dne 21. února 1963 je kádrovým rozkazem ministra národní obrany armádního generála Bohumíra Lomského číslo 063/33 jako první žena v čs. armádě povýšena do hodnosti plukovnice zdravotní služby v záloze.

Magistra Helena Petránková při přípravě léků v Buzuluku

V květnu 1945 skončila válka a ženy z 1. československého armádního sboru v SSSR začaly opouštět armádu a začaly žít svůj vlastní mírový život. Řada z nich prošla nejtěžšími boji u Sokolova, Kyjeva, Bílé Cerkve, Žaškova, Dukly přes Slovensko, Moravskou Ostravu až do osvobozené Prahy. Některé z nich se ale rozhodly zůstat i nadále v armádě. Ale až po dlouhých tahanicích, které trvaly téměř dva roky, bylo v roce 1947 přijato prvních 51 žen za aktivní důstojnice z povolání.

Velkou zásluhu na jejich přijetí do řad čs. armády měla i poslankyně Československé strany národně socialistické JUDr. Milada Horáková (25. 12. 1901 – 27. 6. 1950) a plukovník zdravotní služby MUDr. František Engel (8. 3. 1909 – 16. 7. 1972). Začíná nová historie žen v uniformě ČSLA a později AČR.

Miroslav Brož, foto: archiv autora

POSLEDNÍ ŽIJÍCÍ ŽENA

z 2. čs. samostatné paradesantní brigády v Jefremově

Základní kádr nové jednotky tvořili Slováci z 1. Slovenské pěší divize, která byla v červnu 1941 nasazena na východní frontě proti SSSR, avšak v říjnu 1943 její příslušníci přešli houfně k Rudé armádě. Ze zajateckého tábora v Usmani ve Voroněžské oblasti dovezly od 9. 1. 1944 ešalony 2030 Slováků, 10. a 11. 1. 1944 přijelo z Buzuluku vlaky na 680 příslušníků čs. náhradního praporu (mezi nimi Volyňští Češi a navrátilci ze sovětských gulagů). Čechů byly asi čtyři stovky.

K 31. lednu 1944 měla formovaná parabrigáda 2714 mužů, z toho 60 důstojníků a 4 rotmistry. Velitelem 2. brigády byl ustanoven pplk. Vladimír Příkryl, jeho zástupcem pplk. Viliam Lichner a náčelníkem štábu škt. Vilém Sacher.

Rozkazem čs. náhradního praporu ze dne 29. 1. 1944 bylo k parabrigádě přemístěno i 25 děvčat. Mezi nimi i vojín Božena Fialová.

Život v Jefremovu, výcvik a další nasazení ve válce popisuje bývalá příslušnice 2. čs. samostatné paradesantní brigády npor. v. v. Božena Ivanová, rozená Fialová, narozená 18. května 1927:

„Můj otec pracoval v Sovětském svazu v podnicích těžkého průmyslu a v roce 1941 se podílel na evakuaci technologických továrních zařízení do týlu. Celá naše rodina se pak přesunula do Omska a následně do Alma-Aty, kde jsme uslyšeli zprávu o formování čs. zahraniční jednotky. Uposlechli jsme výzvy v tisku a vydali se na strastiplnou cestu do Buzuluku, kam jsme dorazili v srpnu 1942. Tehdy mi bylo patnáct let. Byla jsem vedena jako vojín - elév, ale musela jsem spolu s dalšími chodit do školy. Učili jsme se ve sklepech budovy kina, protože ve větších budovách byly lazarety nebo kasárna.

Součástí naší zahraniční armády v Sovětském svazu byla i 2. čs. samostatná paradesantní brigáda, od jejíhož vzniku letos uplynulo 70 let. Bylo to 1. ledna 1944, kdy byla tato budoucí brigáda zřízena, a to ve městě Jefremov, 340 km jižně od Moskvy.

Dne 16. prosince 1943 jsem rovnou ze školy nastoupila k odvodu. Spolu se mnou byly odvedeny i kamarádky Vlasta Kadaňková a Lýdie Studničková. Obě bojovaly ve Slovenském národním povstání. Po Vánocích 1943 byla zrušena posádka Buzuluk a město bylo opuštěno. Následoval přesun ešalony do Jefremova. My ženy jsme měly ubikace v Lomonosovově ulici. Přiděleny jsme byly ke spojovací rotě, jejímž velitelem byl Pavol Graus. Ten nás od samého počátku neměl v lásce a zvýšenou náročností se nás snažil odradit od vojenské služby k „návratu k mamince“. Chtěl toho docílit do 14 dnů.

Proběhla další přísná zdravotní prohlídka s jediným výsledkem: „Schopna bez vady.“ A počalo se fasovat – boty, golfky, onuce, ovinky, plnou polní se všim, co do ní patří, svetr, rukavice, ušanku, šálu. A pak byla slavnostní přísaha. Mimo jiných byli přítomni brigádní generál Heliodor Pika a poslanec Klement Gottwald.

My tři kamarádky jsme byly zařazeny do 3. čety pěšího praporu I. a prodělávaly výcvik společně s muži. Ve tvaru jsme chodily jako poslední trojice. Zabrat jsme dostávaly především my, ale zbytek čety rovněž, takže muži nás nenáviděli. Nejdřív probíhal výcvik pořadový, potom spojařský a nakonec paravýcvik. Po domovních půdách byly uloženy stovky padáků, které jako jeden ze skladníků opatroval můj otec. V čs. armádě byl vycvičen jako kulometčík.

A opět proběhly zdravotní prohlídky a dle jejich výsledků ne každý mohl skákat, protože byl nutný přímý souhlas vojenského lékaře. Světější instruktoři měli na starost instruktory naše a ti potom zase nás. Vzpomínám si, že tu působil za sovětskou stranu nadporučík Grigorij Čuchraj, budoucí slavný ruský filmový režisér.

Paradesantním výcvikem prošlo na 2500 vojáků – mužů i žen. Výcvik byl tvrdý a náročný a probíhal v pravé ruské zimě. Skákali jsme z upoutaného balonu z výšky 700–800 metrů, to podle počasí. V proutěném koši byl vždy instruktor a tři vojáci. A pak přišly povely: „Pěrvyj, pašol! Vtaroj, pašol! Tretij, pašol!“ Stávaly se případy, že byl povel doplněn kopancem. Když skákaly ženy, nelenili snad všichni důstojníci přijít na doskokovou plochu a podívat se na jejich debakl. Ale ten se nekonal, ba ani předpovídáný a toužebně očekávaný „odchod k mamince“. Každý měl

dva padáky – hlavní a záložní. Počítaly jsme do tří do otevření padáku a dole už na nás volali, co máme při dopadu dělat. Po třech seskocích mohl každý hrdě nosit odznak parašutisty. U chlapů se někdy stalo, že si adept na seskok znečistil spodní prádlo ...

Z Jefremova byla jednotka přesunuta do Proskurova, kde se již skákalo z letadel. Fronta nezadržitelně postupovala na západ a při jízdě Ruskem a Ukrajinou bylo možno sledovat jen zničená města, z vesnic pak spáleniště a z domů jen trčící komíny. Totální zkáza.

Z Proskurova jel náš vojenský transport přes Kamenec-Podolský u rumunských hranic, kde byla celodenní zastávka. Na nádraží byl cítit takový zvláštní nasládlý zápach. Na náš dotaz nám železničáři řekli, ať se jdeme podívat sami. Asi po dvou kilometrech zápach pronikavě zesílil, dýchali jsme jen přes lodičky. A pak jsme to uviděli. Odkryté hromadné hroby plné dětských těl, nejstarší tak do maturity. Zdravotníci po desinfikování ostatků zjišťovali příčinu smrti dětí, buď zastřelení nebo udušení pod vrstvou těl. Těla na pitevní stoly nosili zajatci od zbraní SS. Němci tehdy rodičům řekli, že jejich děti pojedou na převýchovu do Německa. A rodiče teď hledali své dítě podle šatů, bot, mašle ve vlasech. Podle jiného to již nešlo.

Od poloviny srpna 1944 se vracely padáky zpět sovětské straně. Tehdy byly uloženy v bývalých fortech rakousko-uherské pevnosti Przemysl, a to v obci Kuńkowce. Tam jsme se sešli nakonec všichni – otec, maminka i já! Maminka vařila a my předávali padáky. A nejen podle čísel, ale každý padák byl rozbalen, pečlivě prohlédnut, znova zabalen a pak teprve předán. Padáky byly ihned odesílány k jednotkám na frontu.

S tatínkem jsme se brzy rozloučily, šel na frontu k Jaslu. Maminka šla zase se žlučnickými problémy do nemocnice. Je třeba připomenout, že moje maminka byla rovněž příslušnicí čs. armádní jednotky v Sovětském svazu, ale vykonávala službu beze zbraně.

Blízko Przemyslu na letišti Stubno také v té době sídlil 1. čs. stíhací letecký pluk v SSSR. Byli u něho slovenští letci z Piešťan, kteří bojovali za povstání. Zde se přeskolovali na Lavočkiny La-5 a La-7. A tam jsem se poznala se svým budoucím manželem.

Přísaha v Jefremově v únoru 1944

Křest pamětního odznaku vydaného Občanským sdružením ČERVENÉ BARETY

Maminku propustili z nemocnice, padáky byly předány, a tak jsme se vypravily za našim vojskem přes Dukelský průsmyk. Otec mi při loučení dal pistoli, abych se mohla – kdyby něco – bránit. S plnou polní jsme šly pěšky, vezly se na saních, občas nás vzali autem Sověti. Bylo 8. ledna 1945, když jsme procházely dukelským bojištěm. Všude plno zničené techniky, plno munice, trosek, mrtvých koní. Jen padlí byli pohřbeni. Byli jsme poučeny, že za žádnou cenu nesmíme opustit bezpečnou silnici, všude číhaly zákeřné miny. Dne 6. října 1944 překročila čs. armáda v průsmyku československo-polskou hranici a vztyčila tam sloup se státním znakem. Stály jsme u něj a plakaly štěstím, protože jsme byly DOMA! V Nižném Komárniku jsme přespaly u dobrých lidí na slámě. V domě byl smutek – mladý hoch šlápl v lese na minu.

Pěšky jsem prošla celým Slovenskem a válku skončila v Kroměříži. Morava byla celá svobodná. Všichni se veselili a tančili. Byl konec války a do České Třebové k babičce nebylo daleko. 1. června 1945 jsem byla v hodnosti svobodníka demobilizována a spolu se mnou i maminka. A do civilního života se vrátí i můj tatínek.

Někomu se po přečtení těchto řádků může zdát, že jsem se s pravou tváří války moc nesetkala, ale opak je pravdou. Naše rodina žila v ukrajinském Lugansku, kde tatínek pracoval ve velkém strojírenském závodě vyrábějícím lokomotivy. Továrna to byla nová a vybavená tou nejmodernější technologií dodávanou z Německa. Sovětská strana měla ale podmínku, aby zařízení bylo možno v krátké době přestavit na výrobu zbrojní.

Válka započala 22. června 1941 a už během pouhých tří dnů závod vyráběl tanky. Němci Lugansk bombardovali v podstatě třikrát týdně, ale ne bombami tříštivými, ale zápalnými. Jak fronta ustupovala na východ, přikročilo sovětské vedení k evakuaci veškerého technologického zařízení podniku.

Bydleli jsme tehdy na kraji města na konečné tramvaje a pak už byla jen široká step porostlá chlupatým kavylem. Můj přísný otec mi zakázal do stepi chodit, protože se v ní v děrách vyskytovali jedovatí pavouci. A právě ty jeden hoch z našeho domu chytl a odnášel do lékárny, kde za ně dobře platili. Ty jedovaté potvory vylézaly až po obědě, přilepily se na stéblo a pak skončily ve sklenici.

Každou sobotu byl středem života luganský bazar – trh, kdy bylo náměstí plné lidí. Před rodiči jsem musela samozřejmě zatajit pravý účel mého odchodu z domu (pavouci) a oznámila jsem návštěvu bazaru. A tehdy přiletěly tři německé stíhačky a za svůj cíl si vybraly právě náměstí s trhem a palbou kulometů pobily vše živé. Honem jsme běželi ze stepi na náměstí a na vlastní oči tu hrůzu uviděli. Rozhlas vyzýval rodiny, aby si odnesly své mrtvé. Uposlechli i moji rodiče, protože věděli, že jsem šla na trh...

V září 1941 se fronta přiblížila k Lugansku na pouhých 30 km a evakuace probíhala naplno. Naš transport měl lokomotivu, pak byl „pullman“ – lůžkový vůz a následovaly desítky vagonů s obráběcími stroji a další technologií. Poslední byl zase lůžkový vůz. Všechny evakuační transporty směřovaly do uralských či zauralských průmyslových center. Z personálu byli se svými rodinami evakuováni především odborníci. Za války neexistoval v železniční dopravě grafikon (jízdní řád). Ten podléhal výhradně vojenským dispečerům a sloužil především vojenské dopravě. To si člověk teprve uvědomil obrovský význam železnice pro vedení války.

Na trase byl důležitý železniční uzel Puchov, který byl pravidelně napadán německými letadly a silně bombardován. Říkalo se, že ten, kdo projede Puchovem, bude žít. Další nálet následoval vždy krátce po opravě předchozích škod.

Naš vlak měl odjet, ale bylo rozhodnuto pustit přednostně evakuační vlak

z Leningradu. V něm bylo na 600 dětí a 200 lékařů, zdravotních sester a doprovodného personálu. Tato souprava tedy vyjela na trať a byla vybombardována. Naš vlak a vojenský ešalon jedoucí na frontu pomáhaly při odstraňování následků náletu. Sbírali jsme do košů to, co zbylo z dospělých i dětských tělíček a ostatky jsme odnášeli do hromadných hrobů. Tank a traktor strhávaly trosky vagonů z tratě, veškerá činnost byla zaměřena na rychlou obnovu tratě.

A tak si kladu otázku, která událost nebo lidské rozhodnutí určuje další pouť nebo přímo osud člověka...

P.S.

Dalo by se říci, že výročí založení čs. parabrídy zůstane bez povšimnutí, ale opak je pravdou. Brigáda se zasloužila o zavedení výsadkového vojska do poválečné československé armády, kdy v roce 1952 vznikla ve východoslovenském Prešově 22. výsadková brigáda s krycím názvem Vojenský útvar 8280. A toto číslo existuje dodnes a skrývá se pod ním současná 601. skupina speciálních sil generála Moravce v Prostějově. Důstojnou vzpomínkovou akcí na sedmdesát let od vzniku 2. čs. samostatné paradesantní brigády zorganizoval Občanské sdružení ČERVENÉ BARETY a při této příležitosti vydalo pamětní odznak se stužkou a odznak na jehle. Jejich křest se konal 17. ledna 2014 na půdě Vojenského útvaru 8280 za účasti významných osobností vojenského i civilního života. Vlastní křest odznaku provedla nadporučík v. v. Božena Ivanová. Ta je členkou znovuoobnovené Jednoty ČsOL Ústí nad Orlicí od roku 1996 a stále patří k jejím aktivním členům. Nejen z tohoto důvodu jsou její vzpomínky s jejím souhlasem umístěny na webových stránkách Československé obce legionářské Jednoty Ústí nad Orlicí www.csol-uo.cz pod odkazem „Naši veteráni“.

**Připravil: Oldřich Gregar,
foto: autor a archiv**

OPPJ Ravelin no. XIV je sdružení zabývající se opravou, ochranou, prezentací a popularizací bastionové pevnosti Josefov v Královéhradeckém kraji s již více jak dvacetiletou působností

Ochránci památek pevnosti Josefov Ravelin no. XIV

V 90. letech minulého století se seskupila parta mladých lidí, kteří se zhlédli v zarostlém a polorozbořeném objektu tzv. Ravelinu no. XIV. Během čtyř let získali regulérní nájemní smlouvu k údržbovým pracím na objektu a v roce 2003 byla organizace zapsána do seznamu občanských sdružení. Současnou základnu tvoří 20 členů.

Hlavní činností organizace je postupná obnova Ravelinu do podoby z roku 1787 (předání pevnosti Pless Josefem II. zemskému veliteli v Čechách). Během působnosti na objektu se zájmové území rozšířilo o další objekty v blízkém sousedství, a díky této skutečnosti se v letošním roce může celý areál prezentovat jako „Stav před první světovou válkou“. Město Jaroměř hojně využívá pracovního nasazení členů i na jiných částech pevnosti.

Nedílnou součástí činnosti sdružení je i prezentace historie pevnosti Josefov, a to několika formami. V pravých dělostřeleckých kasematech je umístěno muzeum. Jedna ze střílen slouží pro dynamickou ukázkou střelb z repliky

kasematního čtyřliberního kanonu dělostřelecké jednotky z období napoleoničky. Pravidelně se pořádají tematické přednášky, komentované prohlídky, členové se prezentují na různých konferencích, školách a besedách. V posledních pěti letech se podařilo navázat spolupráce s Vojenským ústředním archivem - Vojenským historickým archivem v Praze, jenž poskytl kompletní

naskenované projektové archiválie samotné pevnosti, dále pak s Vyšší odbornou školou stavební v Náchodě, která zadává svým studentům stavebně-historické průzkumy objektů civilního i fortifikačního charakteru. V neposlední řadě se i s Veteran Car Cluby realizují rallye historických vozidel. Momentálně se připravuje ve spolupráci s Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy publikace Mgr. Petra Wohlmuta, jejímž tématem se staly bastionové fortifikace.

Jednu z nejzajímavějších spoluprací navázala organizace s Československou obcí legionářskou. Právě pro vzpomínkové akce bojů čs. legionářů za první světové války je organizací připraveno vždy unikátní zázemí s možností vytvoření dobového tábora, expozic a hlavně bojové arény s realizovanými zákopy. Do budoucna se připravují další prohlubující aktivity obou spolků.

Veškeré další informace, fotografie a videa jsou dostupné na těchto portálech – www.josefov.com, www.facebook.com/pevnostjosefov, www.youtube.com/user/ravelin14

**Připravil: Ing. arch. Lukáš Hudák,
foto: archiv sdružení**

SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ PROJEKTU LEGIE 100

PŘÍSAHA

SOBOTA 11. ŘÍJNA 2014
NÁRODNÍ PAMÁTNÍK NA VÍTKOVĚ

U příležitosti 100. výročí přísahy České družiny a roty „Nazdar“ bude slavnostně zahájen projekt Legie 100. Můžete se těšit na ukázkou přísahy prvních dobrovolckých jednotek a mnoho dalšího.

Konference ČsOL

Ve dnech 29. a 30. listopadu 2014 proběhne druhá konference projektu Legie 100, tentokrát s názvem **100 let československých legií**. Můžete se těšit na témata spjatá se sokolským hnutím, vznikem československých jednotek v roce 1914, osobnosti a tradice České družiny a roty „Nazdar“ a další témata, spjata především s počátky našeho odboje.

Konference se bude konat v Praze a je určena pro odbornou i laickou veřejnost a příznivce ČsOL.

Registrace aktivních účastníků proběhne elektronicky pomocí formuláře na internetových stránkách Československé obce legionářské a projektu Legie 100. Zde budou zveřejněny další informace pro účastníky i návštěvníky konference. Jednotlivé příspěvky budou publikovány ve sborníku příspěvků z konference.

186 schodů utrpení, smrti a vykoupení

V roce 1960 byl v autentických prostorách koncentračního tábora Mauthausen natočen film s Františkou Peterkou v hlavní roli. Popisuje příběh českého boxera, vězně, který byl do KT Mauthausen odeslán k likvidaci prací v kamenolomu. Takových příběhů KT Mauthausen od roku 1938 až do své likvidace a osvobození americkou armádou v květnu 1945 napsal desetitisíce. Přesto tento byl zfilmován a stal se i jednou z inspirací, proč žáci Základní školy Lužice, děti Dětského domova Hodonín, členové Letopisecké komise RO Lužice a hlavně členové ČsOL jednot Valtice, Brno a Břeclav navštívili 10. června 2014 tento tábor. A byl i podnětem, aby si připomenuli i další osudy těchto heftlinků – vězňů, kteří neztratili svou čest a žili naději na svobodu a lepší zítřek v dobách, kdy násilí a moc jedněch se povyšovala nad druhé.

Dnes Mauthausem je memoriálem – památkou na dobu a její oběti. Byly zde uvězněny všechny skupiny tehdejší společnosti – zloději a vrazi, asociálové, ze kterých se díky své surovosti stali většinou kápnové, političtí vězni a váleční zajatci určení k postupné likvidaci prací a hladem. V Mauthausem se dolovala otrockou ruční prací žula, která směřovala na výstavbu silnic, monumentálních paláců a pomníků třetí říše. Otroci této říše byli využíváni nejen v nedalekém lomu, ale také pro práci v okolních obcích a hlavně firmách, jejichž majitelé velmi dobře věděli, že tento tábor je určen k likvidaci a využití do poslední části schopnosti každého vězně. Vyčerpávající práce, nelidské podmínky života, hlad – to vše byl promyšlený a do důsledku vypracovaný systém likvidace nepohodlných lidí z více jak 40 zemí Evropy. Jak

v rámci svého průvodcovství uvedl pracovník dnešního muzea Mauthausen, je zdokumentován případ, kdy muž v tělesné výšce 190 cm během věznění vážil pouhých 26 kg. Nepřežil.

Městečko Mauthausen leží na Dunaji asi 30 km před Linzem. KT Mauthausen – Gusen byl prvním koncentračním táborem na území Rakouska, který byl zde postaven v březnu 1938. Od srpna začal plnit svou osudnou roli pro mnoho tisíc budoucích vězňů. V době pochodů smrti v roce 1945 z evakovaných táborů byla jeho kapacita mnohonásobně překročena až na 25 tisíc vězňů. KT nebyl určen jako vyhlazovací, ale pracovní. Hlavní prací byla těžba kamene – žuly v blízkém lomu.

Do tábora vedla jen jedna hlavní brána a velitel tábora nově příchozím údajně rád zdůrazňoval, že touto branou se dostanou jen za prací. Cesta ven z tábora pro ně jinak vedla jen přes krematorium nebo hřbitov. Tyfus, kulka, poprava, vyčerpání hladem a nelidskou prací, úmyslné umrznutí, smrtící injekce, ubití při nesplnění úkolu vynést 40 až 50 kilogramový kámen, shazování ze skály, rozmary vězňů – to vše byly prostředky zabíjení. Podle historiků jsou zdokumentovány příklady, kdy vězně příslušníci SS vyvedli do mrazu, zahrabali do sněhu a když díky dechu se objevil roztátý sníh, přihodili další lopatu sněhu. Dne 18. února 1945 byl z rozmaru vězňů vyveden na mraz generál ženijních vojsk Rudé armády generál Karbyšev a byl poléván studenou vodou z hydrantu tak dlouho, dokud neumrzl. V KT byl od počátku války v roce 1941. Spolu s ním bylo takto umučeno dalších 500 vězňů.

186 schodů do prudkého kopce každý den několikrát musela vystoupat skupina trestanců a vynášet balvaný neopracované žuly do strmého kopce. Kdo nezládl, byl zastřelen, kdo byl slabý, byl likvidován. Kulkou, shozením ze skály, výbuchem dynamitu jen tak pro radost příslušníků SS. Na rozdíl od heftligů se někteří příslušníci SS dožili spokojeného stáří a zemřeli dlouho po válce.

Byli jsme tam letos. Venku bylo 35 stupňů, sluníčko páliło přímo na schody a rozehrávalo je. Po polovině prudkého svahu nalehko bez jakékoliv zátěže jsme utírali proudu potu a chytali dech. Představa bosých, vyčerpaných heftligů v chabých šatech, vysílených

hladem, s kamenem minimálně o 50 kg – kdo nezkusil, nepochopí.

KT Mauthausen byl po atentátu na Heydricha určen pro většinu transportů směřujících z Protektorátu Čechy a Morava. Několik tisíc Čechů a Slováků bylo deportováno do tohoto tábora. Mnoho tisíc se jich nevrátilo. Z těch neznámějších např. Karel Hašler – pražský písničkář a skladatel či Otakar Batlička – spisovatel. K největším likvidacím Čechů a Slováků patří vyvraždění 252 příslušníků rodin a příbuzných Jana Kubiše a Josefa Valčíka, k němuž došlo 23. října 1942. Jejich poprava se uskutečnila vzápětí po jejich příchodu do Mauthausenu. Jeden den přijeli, druhý den byli popraveni. Po potlačení Slovenského národního povstání sem směřovaly i vlaky

zajatých povstalců a vojáků, kteří zde byli likvidováni. Mauthausen byl místem likvidace československých parašutistů z Velké Británie, kteří byli zajati a zde likvidováni, jako např. Oldřich Pechal nebo Libor Zapletal.

Nebyli však jen ti známí a slavní. Bylo to tisíce neznámých a dnes zapomenutých jmen a příběhů. Výprava v rámci výchovy k vlastenectví z Hodonínska našla tři takové příběhy.

Jaroslav Dobrovolský – umučen v Mauthausenu 27. dubna 1942. Učitel, grafik, starosta města Hodonín, okresní školní inspektor, rodák z Lužic. V Mauthausenu byl deportován za odbojovou činnost v Obráně národa, označen „návrát nežádoucí“. Přidělen na práce v kamenolomu, vynášel kameny po pověstných schodech. V KT Mauthausen od října 1941 do 27. dubna 1942. „Člověk hyne, ale dílo zůstává“.

Antonín Kos – rodák z Lužic, zastřelen v KT Mauthausen 7. května 1942, ilegální zpravodaj Rudé armády na území Protektorátu Čechy a Morava. Pod číslem T 1665 umístěn do KT Mauthausen, zastřelen ve skupině s dalšími českými

parašutisty vysazenými ze Sovětského svazu, nedlouho po smrti svého učitele Jaroslava Dobrovolského.

Třetím příběhem, který spojil tuto návštěvu s obdobím nesvobody, byla přímá účast válečného veterána Josefa Henka z Brna. Jako 14letý se zapojil do odbojové činnosti spolu se svými rodiči a bratrem. Po zradě byla rodina s výjimkou Josefa, který utekl, zatčena a deportována do KT Mauthausen posledním transportem z Brna 8. 4. 1945, rodiče a bratr byli spolu s ostatními po příjezdu 9. 4. 1945 okamžitě popraveni. 10. dubna byli vyřazeni z evidence vězňů KT. 26. dubna 1945 bylo Rudou armádou osvobozeno Brno. Josef Henek spolu s mládeží a členy ČsOL tak po 69 letech navštívil znovu místa, kde byli zavražděni jeho nejbližší, aby věncem a kyticí a hlavně osobní návštěvou si připomenul tyto události.

Film „Přežil jsem svou smrt“ vypoovídá příběh jednoho z vězňů tohoto strašného tábora. Je surový a velmi citově náročný. Hlavní hrdina po všech strastech včetně mučení a snaze o likvidaci díky jiným přežil. Film končí jeho monologem:

Jsem jeden z nemnoha, kteří přežili svou smrt, protože mnoho kamarádů dovedlo zemřít. A byli lepší než já.

Otroci vědí víc než jejich páni. A kde brali vězni – otroci takovou sílu a moc nad svými vězniteli:

Za prvé, nebáli se umřít. Za druhé, když umírali, tak věděli proč. To jejich věznitelé nevěděli, nebo se o tom jen dohadovali.

Za třetí. Byli žebráci, a v tom to bylo. Když člověk neměl nic, než jen svou čest a naději na svobodu, dovedl pro ni zemřít, jednou, dvakrát, kolikrát bylo třeba. Jejich věznitelé měli všechno, jen ta čest a naděje jim chyběla. Báli se, co bude zítra, kdežto heftlíci – vězni – žebráci se na to těšili. Proto mohli všechno a jejich věznitelé už nic. Jen týrat, vraždit a mstít se.

Zvýrazněný text citace z filmu „Přežil jsem svou smrt“ ČFÚ 1960

Připravil: František Trávníček

Battlefield Jana Kubiše a Josefa Gabčíka uctil 18. června památku hrdinných čs. parašutistů

Na 70 týmů žáků základních škol se zúčastnilo v osmi kvalifikačních a jednom finálovém kole ojedinelé soutěže, která prověřila jejich fyzickou zdatnost, mrštnost, důvtip, inteligenci a znalosti, prostě přesně to, co z našich vojáků dělalo za druhé světové války ty nejlepší parašutisty a agenty.

Myšlenka soutěže battlefield pochází z Jednoty ČsOL Chrudim a především pak od jejího předsedy Františka Bobka. Poprvé ji realizovali před čtyřmi lety právě v Chrudimi a z původně malé akce se stala celorepublikové pásmo soutěží a vzpomínek na hrdiny našeho odboje. Celkem osm kvalifikačních kol proběhlo ve čtyřech krajských městech.

Děti si vždy dopředu připravily prezentaci k tématu probíhajícího battlefieldu a pak plnily úkoly v lanových centrech společnosti PROUD, která je spoluorganizátorem těchto soutěží.

Brno letos hostilo battlefieldy věnované Jaroslavu Šperlovi z paraskupiny Carbon a Jaroslavu Kotáskovi ze skupiny Spelter, a to 22. a 23. května. Zde

významně pomohli přátelé ze zdejšího Klubu vojenské historie „Pětačtyřicítka“, kteří přišli v dobových uniformách našich vojáků v Anglii, a to včetně dam, československých příslušnic ATS (ženských pomocných sborů, u kterých za války sloužila i současná královna Spojeného království Alžběta II.). Vítěze vyhlásil a ceny předal br. brigádní generál Emil Boček, válečný stíhač a příslušník 312. čs. stíhací perutě.

Olomoucká kola proběhla souběžně s brněnskými. První battlefield nesl jméno Čestmíra Šikoly, radiotelegrafisty paraskupiny Clay, druhý byl věnován Bohumilu Menšíkovi a paraskupině Destroyer. Z moravských kol do finále postoupily ZŠ Úvoz Brno, ZŠ Masarykova Brno, dva týmy ze ZŠ Bílovice nad Svitavou, CMG Prostějov, ZŠ Bohuňovice, ZŠ Svatý Kopeček u Olomouce, ZŠ Terrerova Olomouc.

V Praze byly battlefieldy plánovány o týden později – na 29. a 30. května. Dřívější patřil br. generálovi Tomášovi Sedláčkovi a ten pozdější hrdinovi domácího odboje štábnímu kapitánovi Václavu Morávkovi. Soutěžící plnili úkoly i na stanovištích, které připravili příslušníci 43. výsadkového praporu z Chrudimi a členové Klubu vojenské historie Rota Nazdar. Děti si mohly prohlédnout nejnovější vybavení našich výsadkářů a porovnat ho s tím, s čím se cvičilo a bojovalo za druhé světové války. Vedle sebe stál nejmodernější průzkumný džíp – landrover zvaný Kajman a válečné štábní autíčko Hillman Minx. Postupující týmy z pražských semifinále přišly z Gymnázia

V. Hraběte Hořovice, ZŠ Filosofská a dva z Gymnázia Duhovka

Pardubická kola battlefieldů měla od sebe trochu větší odstup. První proběhlo 30. května na počest generála Jaroslava Klemeše, radiotelegrafisty skupiny Platinum – Pewter a dnes posledního žijícího parašutisty, který byl do protektorátu vysazen z Anglie. Druhý pardubický battlefield byl věnován Jiřímu Potůčkovi, příslušníkovi jedné z nejlépe hodnocených paraskupin vůbec – Silver A. V Pardubicích se rukou k dílu připojila místní městská policie a samozřejmě naši velcí podporovatelé z řad chrudimských pokračovatelů výsadkářských tradic. Rota Nazdar předvedla svůj druhoválečný radiovůz Bedford MW. Nejlepší se v Pardubicích ukázala družstva ze ZŠ Třemošnice, ZŠ Polabiny I Pardubice, ZŠ Štefánikova Pardubice a Gymnázia Pardubice Dašická.

Samotné finále proběhlo v opravdu symbolický den – 18. června 2014 a začalo téměř na minutu přesně 72 let od chvíle, kdy tragicky skončil boj sedmi statečných parašutistů v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze. Zatímco oficiální delegace pokládaly v Resslově ulici věnce k památníku, děti se daly do přátelského boje o co nejlepší umístění. Za jejich zápal a nasazení by na ně naši hrdinové mohli být právem hrdí. Ačkoliv finále battlefieldů neslo jména Jana Kubiše a Josefa Gabčíka, bylo věnováno všem parašutistům, jejichž mladý život skončil právě 18. června. Motivací pro všechny soutěžící byl bezpochyby krásný pohár ministra obrany ČR s vyobrazením všech sedmi parašutistů a kostela v Resslově ulici, který vyrobila světoznámá společnost Egerman a věnovala jej sponzorským darem, za což si zaslouží velký dík a obdiv nad zručností svých pracovníků. Ani ve finále nechyběli vojáci 43. výsadkového praporu z Chrudimi se svojí technikou a nadšenci z KVH Rota Nazdar.

Během soutěžního dne přišel mladé bojovníky podpořit generál Jaroslav Klemeš, který neskrýval svou radost z dětských prací i ze zápalu účastníků soutěže. V době, kdy děti raději tráví svůj čas u počítače ve virtuálním světě her, působí zaplněné lanové centrum soutěžícími dětmi spíše jako rarita. Spolehlivě ale můžeme říci, že mladá generace je na tom lépe, než by mnozí z nás čekali.

Vítězové převzali pohár z rukou náměstka ministra obrany Bohuslava Dvořáka a k úspěchu jim pogratovali br. František Bobek, který závody organizuje, a člen Předsednictva Republikového výboru ČsOL Jiří Vlasák. "Snad už jen dodejme, že celkovým vítězem se letos stal tým Army Birds z Gymnázia Hořovice, na druhém místě skončil tým Sedmička z Cyrilometodějského gymnázia a MŠ Prostějov, třetí byli Rafani ze ZŠ Úvoz Brno.

Miloš Borovička, foto: Ladislav Lenk

Popravený legionář má svou desku v Boršově

V neděli 22. června byla v Boršově nad Vltavou, jenž je znám mimo jiné jako cílová stanice mnohých vojáků, odhalena pamětní deska československého legionáře br. Martina Krejčího. Ve skutečnosti šlo o znovuosazení desky, jež přečkala více než 80 let velmi pohnutého osudu.

Rodáku ze Včelné, jež se nachází v bezprostředním sousedství Boršova, odhalili místní obyvatelé 22. června 1930 pamětní desku na jeho rodném domě. Iniciativu tehdy nesla Jednota ČsOL v Českých Budějovicích. Druhou světovou válku přečkala deska ve zdejší rybníku, ale již v květnu 1945 byla vytažena a slavnostně znovuožhalena. Bohužel před několika lety ustoupil Krejčího rodný dům nové zástavbě, a proto se u příležitosti 100. výročí založení čs. legií rozhodlo vedení obce Boršov zřídít nové pietní místo, jehož zřízení bylo podpořeno i Jihočeským krajem.

U příležitosti slavnostního odhalení pomníku byli kromě členů různých klubů vojenské historie přítomni i členové jednot ČsOL Hradec Králové a Plzeň, kteří stáli čestnou stráž ve stejnojmenné italské legii. Početné pak byla zastoupena místně působící Jednota ČsOL Jihočeského kraje a přítomni byli i zástupci Společnosti přátel Itálie a Italského kulturního institutu z Prahy.

Bratr Martin Krejčí se narodil na Nový rok 1886 a před první světovou válkou se živil jako horník. Po vyhlášení mobilizace byl odveden k rakousko-uherskému 11. pěšímu pluku a na italském bojišti byl v červenci 1916 zajat Italy. V zajateckém táboře Padula se přihlásil do československého vojska a byl v dubnu 1918 zařazen k výzvědné 6C. rotě 31. čs. pluku, později přečíslené na 9. rotu 39. čs. pluku – výzvědného. U Montella 15. června 1918 byla tato rota zaskočena rakouskou přesilou a ústupem okolních italských jednotek. Při bezvýhodné obraně v obklíčení způsobili legionáři rakouskému protivníku značné ztráty na životech. Preživší legionáři byli zajati a přepraveni přes řeku Píavu. Na druhý den byli v Coneglianu popraveni jako velezrádci.

O průběhu poprav podal zprávu kapitán Josef Vydra pověřený po ukončení války vyšetřením všech poprav legionářů: „Téhož dne, 16. června, sestaven byl polní soud pod předsednictvím maďarského majora jakéhosi etapního praporu. Státní návladní navrhl trest smrti, ač nebylo dosti prokázáno, zda všichni bojovali se zbraní v ruce. Jako obhájce promluvil mladý maďarský poručík krátce několik slov a navrhoval, aby byla pouze část Čechosláváků popravena. Rozsudek však zněl na trest smrti pro všechny a měl být ihned proveden. Poprava konala se na cvičišti u kasáren, jež dělalo dojem kasárenského dvora. Původně bylo nařizeno, aby všichni tito odsouzení byli oběšeni, a k provedení toho hlásilo se ihned 34 maďarských vojáků dobrovolně. Pak ale bylo rozhodnuto, aby všichni byli zastřeleni a to vždy po dvou. Poprava začala přesně v 7 hodin večer, kdy vyšel z kasáren vojenský oddíl vedoucí první dva odsouzence. Popraviště uzavíral řetěz vojska a četnictva, a dovolen přístup jen důstojníkům a vojsku, a málokomu z městského obyvatelstva. Máme však vyličení poprav i od jednoho italského občana, městského úředníka v Coneglianu, Giuseppe Belotto, jemuž se podařilo mezi diváky dostat. Čechosláváci šli s hlavou vzhůru, klidní, úsměvem v obličej, jisti sami sebou, ruce majíce vzadu svázané železným drátem a vedeni asi 20 četníky s nasazeným bajonetem. Pak musili pokleknouti, ruce jim byly rozvázané, při čemž s úsměvem se rozhlíželi po civilním obyvatelstvu. Jeden maďarský šikovatel, vedoucí popravu, zeptal se jich slovensky: „Za čo ste bojovali?“ „Za ktorú vlasť umierate?“ – Odsouzení ukázali sebevědomě na svoje černo-bílé výložky. Oči si zavázati nedali. Popravčí oddíl sestával se šesti Maďarů, za nimiž v záloze stálo ještě 12 jiných.

Tento oddíl odbyval celou popravu a nebyl vystřídán při všech 15 odsouzených. Do Čechosláváků střeleno bylo ze vzdálenosti pouhých 50 centimetrů. Po výstřelech vojenský lékař prohlížel zastřelené, jestli jsou mrtví a pak teprve dával rozkaz ku pohřbení. Maďarští vojáci k tomu přidělení brali mrtvolu za nohy a za krk a házeli je s opovržením do velikého hrobu, který byl připraven u vchodu do stáji kasáren. Potom vyvedeni byli vždy další dva a dva Češi a z hrubé bezohlednosti nebo zlomyslnosti byli vedeni vždy okolo svých mrtvých druhů, ještě nepřikrytých. Všechny 15 hrdé a sebevědomě odpovídalo na otázky maďarského šikovatele a prohlašovalo stejně, že umírají pro svobodu vlasti. Před odvedením z kasáren se vždy s ostatními objali a rozloučili. Pochováni byli všichni na místě poprav v severovýchodním koutě u kasáren onoho cvičiště. Poslední 4 Čechosláváci po zastřelení naloženi byli na vozík a dopraveni byli na silnici před kasárna, Viale Monticella, kde za řemeny od kalhot pověšeny byly mrtvolu na prvé 4 vysoké platany od východního konce kasáren podél silnice napravo. Na prsa pověšeny jim byly nápisy v šesti řečech: „Zrádci vlasti Čechosláváci“. Na stromech visely mrtvolu přes 48 hodin, aby byly smutným divadlem pro kolemjdoucí.“

Na počátku 20. let byli popraveni převezeni do vlasti a při velkolepém pohřbu, za účasti prezidenta republiky T. G. Masaryka a přihlížení desetitisíců občanů mladé republiky, byli uloženi do hrobů na Olšanském pohřebišti v Praze. Zde se dnes nachází i ostatky br. Martina Krejčího, bojovníka za samostatný stát.

Jiří Filip, foto: Radka Kocmichová

Putovní výstavy projektu Legie 100 – I.

Aktivní připomínání historie československých legií je jedním z hlavních cílů projektu Legie 100, který bude již za několik týdnů oficiálně zahájen. Záměr vytvoření putovních výstav se začal realizovat v roce 2010, kdy Československá obec legionářská vyrobila svou první putovní výstavu.

osobními automobily, což z nich činí velice mobilní a oblíbené prostředky k přiblížení 100 let vzdálené historie. Následujícím seriálem bychom vám rádi přiblížili stručný obsah jednotlivých výstav tak, abyste si mohli udělat představu o jejich obsahu.

Československé legie v Rusku 1914–1920 je unikátní fotografická výstava, která mapuje vznik, činnost a vývoj našich legií v Rusku od roku 1914 do roku 1920. Základem výstavy jsou unikátní fotografie, které byly poprvé představeny v rámci stejnojmenné výstavy na Pražském hradě v roce 2008. Výstava se skládá ze čtyř tematických okruhů, které vymezují základní zlomové události našeho vojska v Rusku. Jsou jimi Československé legie 1914–1917, Československý armádní sbor (leden–prosinec 1918), Československé vojsko na Rusi (leden 1919–podzim 1920) a Symbolika, výzbroj, výstroj. Tato výstava je vypracována v ruském a českém jazyce a je zároveň největší putovní výstavou ČsOL čítající 74 panelů.

Československé legie 1914–1920 provádí diváka poutavým příběhem československých legií od jejich vzniku v roce 1914 v Rusku a Francii až po završení anabáze ruských legionářů v roce 1920. Dozvíte se nejenom o historii tří nejznámějších legií (ruských, francouzských, italských), ale také o legionářích

v srbském, americkém a britském vojsku. V neposlední řadě pak výstava mapuje politický odboj za světové války, boje na hranicích nově vzniklé republiky na Těšinsku a Slovensku. Celá výstava je také doplněna o souhrn událostí válečných let 1914–1918 s mapami válečných front pro snadnější pochopení válečných souvislostí. Tato výstava je vypracována ve dvou exemplářích, z nichž má každá mírně odlišný rozsah. První z nich je vytištěna na 38 panelech a je vždy zapůjčována jako celek, kdežto výstava druhá je vytištěna na 53 panelech a umožňuje její rozdělení do menších funkčních celků.

V následujícím čísle Legionářského směru vám představíme putovní výstavy Čs. legie ve Francii 1914–1918, Čs. legie v Itálii 1914–1918, Obrana hranic Československa 1918–1919, Výzbroj a výstroj čs. legií, Tomáš Garrigue Masaryk a armáda a Československé jednotky v SSSR.

V současné době se také pracuje na přípravě dalších dvou výstav, které budou mít premiéru v letošním roce. První z nich bude podrobně mapovat účast Čechoslováků v armádách dohody, druhá pak historii Československé obce legionářské v prvním i druhém odboji a exilu. Další podrobnosti o výstavách naleznete na stránkách www.csol.cz v sekci projektu Legie 100.

Prosíme všechny naše jednoty, aby zvážily možnost zápůjčky výstavy pro její představení veřejnosti v místě svého působení. Žádosti o rezervaci výstav budou v letošním roce jednoty odevzdávat v rámci plánu akcí jednoty na předepsaném formuláři.

Připravil: -JF-

Působení našich legií však bylo natolik rozsáhlé, že jsme nemohli zůstat pouze u výstavy jedné, a tak jich dnes nabízíme k zapůjčení rovných deset. Jsme velice rádi, že se výstavy těší velkému zájmu ze stran široké veřejnosti, a to především prostřednictvím škol, muzeí i tematických akcí našich jednot. Výstavy ČsOL byly jen v prvním pololetí letošního roku instalovány na více než třiceti místech České i Slovenské republiky a podobný počet máme již naplánovaný na pololetí druhé. Všechny zmiňované výstavy zapůjčuje Československá obec legionářská zdarma.

Samotné výstavní panely jsou tištěné na textiliích, která je roletovým systémem navinuta ve velice skladné mechanice. Většinu výstav tak můžeme převážet

Pozvánky na akce

- Legionářský marš, Bystřice nad Olší, 26. 7.
- Vzpomínka na Tomáše Sedláčka, Lázně Toušeň, 27. 8.
- Legionářská pouť po stopách roty „Nazdar“, 27. 8. – 4. 9.
- Oslavy 100. výročí založení Československých legií, Milostovice, 4. – 6. 9., (pietní akt se uskuteční 5. 9. ve 13 hod.)
- Setkání veteránů a koncert „Pocta válečným veteránům“, Slaný, Masarykovo náměstí, 5. 9. v 10 hod. (výstava), respektive 14.30 – 16.00 (koncert)
- Vzpomínka na úmrtí T. G. Masaryka, Láňy, 14. 9. v 10 hod.
- Dny NATO v Ostravě, Ostrava, letiště Mošnov, 20. – 21. 9.
- Vzpomínka na Bitvu o Británii, Vzpomínka na Doss Alto, Praha, Olšanské hřbitovy, 22. 9. v 10 hod.
- Legionářská pouť u příležitosti 100. výročí přísahy České družiny, 26. 9. – 29. 9. (2. 10.)
- Zájezd u příležitosti 70. výročí karpatsko-dukelské operace, 5. – 6. 10.
- Zahájení projektu Legie 100 – rekonstrukce přísahy, Praha, Vítkov, 11. 10. v 10 hod.
- Slavnostní shromáždění při příležitosti 96. výročí vzniku ČSR, Praha, Pod Emauzy, 28. 10. ve 14 hod.
- Setkání veteránů a koncert „Pocta válečným veteránům“, Poděbrady, divadlo Na zámku, 14. 11. v 16 hod.
- Konference ČsOL „100 let československých legií“, Praha, 28. – 30. 11.
- Rekonstrukce bojů v Karpatech, „Karpaty 1914–2014“, Josefov, 13. 12.

Více informací naleznete na www.csol.cz

Věnujte nám historické památky

Vážení čtenáři Legionářského směru, obracíme se na vás s výzvou k darům dokumentů a předmětů vážících se k prvnímu československému odboji za vznik samostatného státu.

Neustále jsme svědky smutných zjištění, že mnohé památky po legionářích byly pro nezáměr pozůstalých nenávratně ztraceny či dokonce vyhozeny. Nenávratně jsou tak ztraceny deníky a fotografie, stejnokroje a součásti výstroje, ale také písemné a jiné materiály, které se váží k dějinám Československé obce legionářské či jiných legionářských organizací první republiky.

Posláním ČsOL není jen osvěta v řadách dnešní veřejnosti, ale také péče o zachování materiálních památek na první odboj. V minulosti již řada členů ČsOL, ale i zájemců o legionářské tradice z řad veřejnosti, darovala archivu ČsOL mnoho historicky cenných památek, které již také byly využity při výstavní činnosti obce legionářské.

Budeme proto potěšeni, pokud na tuto výzvu odpoví zájemci o trvalé uchování legionářských památek a kontaktují ústředí ČsOL. Volat můžete na bezplatnou linku 800 888 945 nebo mailovat na legie100@csol.cz

PŘEZVĚDY

v Lichkově

Tradice českých útvarů průzkumu se odvíjí také od bohaté historie přezvědných oddílů. Připomeňme si společně jejich vývoj i výzbroj od dob československých legionářů přes meziválečnou čs. brannou moc až po zahraniční odboj.

23. SRPEN 2014

Vojenské muzeum Lichkov

www.rotanazdar.cz

forteg.cz

Příběhy sbírkových předmětů VHÚ

Blůza letce Josefa Širmera

Je málo známou skutečností, že v řadách československých legií na Rusi působili i letci provádějící zejména průzkumnou činnost. Vzhledem k nízkému počtu příslušníků čs. leteckých oddílů je každý dochovaný předmět spjatý s činností těchto vojáků opravdovým unikátem. Představovaná blůza patřila četáři Josefu Širmerovi.

Blůza vladivostockého typu, označovaná jako vzorec 1919, je vyrobena z japonského sukna okrově zelené barvy. Zapínání je vyřešeno pomocí pěti navrch našitých kostěných knoflíků. Inspirace západními, zejména americkými, vzory stejnokrojů se projevila i na umístění a počtu navrch našitých kapes. Nad levou náprsní kapsou jsou umístěny stužky od Čs. válečného kříže 1918, Čs. revoluční medaile a spojenecké Medaile vítězství. Límcové výložky, stejně jako označení let služby na pravém rukávu a lemovky hodnostního štítku na levém, jsou vyrobeny ze světlemodrého sukna. Na štítku je rovněž umístěno do úhlu našité hodnostní označení četaře a jednoduchý plechový znak leteckého oddílu.

Josef Širmer se narodil v Křivoklátu v roce 1893. Do první světové války vstoupil v řadách rakousko-uherského pěšího pluku č. 88, avšak již v listopadu 1914 byl zajat na východní frontě. Do československých legií vstoupil až v roce 1918 a byl zařazen do leteckého oddílu, kde létal na letounu L.F.W. Tractor. Do vlasti se četař Josef Širmer vrátil lodním transportem z Vladivostoku v roce 1920.

Připravil: Zdeněk Špitálník

